1 manat

АРХИВ

М. Мушфик

ГЮНУН СЕСЛЕРИ

(Голос дня)

Азернешр- 1932

M. MYŞFIQ

GYNYN SƏSLƏRI

М. Ф. Ахундов адына
Азәрбайҹан Республика
ҮМУМИ КИТАБХАНАСЫ

AZƏRNƏŞR

Bakь—1932

Redaqtoru:
H. MƏHDI
Texredaqtoru:
H. NAHID
Buraqьçь:
H. RƏHIMOV

Qaвьqьnь rəssam
ƏMIR HAÇЬ ZADƏ
çəkmişdir.

Baş Mətbuat Mydirliji Myvəkkili 2259. ADN 124. Sifariş 657
Tirazь 3000.

Istehsalata verilmiş 27/VI-32 Çapa imzalanmьş 17/IX-32
Kitaвьn həçmi 4 1/4 cap listi. Kaqьzьn formatь 72×110
Azərnəşr mətвəəsində вasьldь.
Bakь, B.-Morsqoj və Qrasno-Presnenski kycələrin tinində 16/36

MYŞFIQIN JOLU.

O, doqrudan da səmimi olaraq e'tiraf edir, bu e'tirafa biz də inanьrьz. Myşfiq proletar şairi dejildir:

Joldaşlar
Mən,
Bolşevik dijarьnda
Beş illigin planьn
Ьşьldajan rajlarьnda
Sosializmə doqru qoşan kytlələrin
Əzəməti qarşьsьnda
Dona qalmьş bir şairəm
Bu səmimi bir e'tiraf—
Acьq, saf...

O, proletariatьn «bəjyk işlə»ri qarşьsьnda «hejran» qalmьş bir şair olduqunu e'tiraf edir. Lakin o, sosializm quruluşunun qalibijjətinə inanьr.

Myşfiq proletar şairi dejildir. O, hec bir zaman proletar şairi olmamьşdьr da. O jalьnьz, proletar şairi olmaq istəjən çьqьrdaş bir şairdir. Myşfiq, proletar inqilabьna doqru —inqilabьn əz icindən gələn bir şair dejil, bəlkə bu inqilabьn əsas məsələləri həllində aqtivçəsinə carpьşmaq istəjən xьrda burzuazja zijalьlarь arasьndan iləri gələn bir şairdir.

Ən coq əski ədəbijjatьnьn və bu ədəbijjatь doquran əski ictimai əlaqələrin məhsulu olan bir sьra

jazьcьlar, proletar inqilabьnьn bytyn myvəffəqijjətlərini gərdykləri zaman, əz qarşьlarьna əsas bir məsələ qojurlar: hansь jollarla jeniləşmək olar, hansь jollarla proletar inqilabьna yzvi surətdə baqlanmaq olar?

Bu jolu tapanlar az dejildir. Bu jaqьn zamanlarda əzynyn «Hidrosentral» adlь bəjyk romanьnь nəşr etmiş olan Marietta Şaginjanь alalьm: Şaginjan əski çəmijjətin adamьdьr, o, iki ajaqilə əski çəmijjətə baqlьdьr. Lakin Marqs: «Insanьn mahijjəti —içtimai əlaqələrin məhsuludur» demişdir. Insan əzyny jenidən qura bilər; içtimai əlaqələr insanь, onun idealozi istiqamətini dəjişər. Şaginjan da dəjişir və jeniləşir. O, «Hidrosentral» əsərində bir myttəfiq jazьcь olaraq mejdana cьqьr. Əvvəlləri əzynyn proletar inqilabь jazьcьsь ola bilməsinə qət'i surətdə inanmajan və jeniləşmənin mymkyn olmasьnь iddia edən Şaginjanьn, bu addьmь ata bilməsinə səbəb nədir? Buna səbəb Marietta Şaginjanьn marqsizmi, proletar inqilabьnь əjrənməsi, işci sьnfьnьn inqilabь praqtiqasilə uzun bir zaman çiddi əlaqə saqlamasьdьr.

Marqsizm-leninizm, proletar inqilabь və sosialist çəmijjəti uqrunda carpьşmaq istəjən jazьcьnьn jeganə joludur. Marqsizmə jabançь olan hər hansь bir jol—jalьnьz və jalьnьz dyşmən çəbhəsinə aparьr.

Myşfiq, bu əsas məsələni anlaja bilmişdirmi? Anlamьşdьr; lakin anlamaq hec də kafi dejildir. Marqsizm metoduna hakim olmaq, xьrda burzuazija dynjajь gəryş tərzini materialist dialeqtiqasilə əvəz etmək, proletar sən'əti uqrundakь mybarəzənin mahijjətini dyşynmək, işci sьnfьnьn inqilabь praqtiqasilə jaşamaq, bu mybarəzəni anlaja bilməgi baçarmaq lazьmdьr.

Bunlar hələ Myşfiqdə joqdur. O, hər şejdən jazьr. Zərbəcilik, jarьş, neft, pambuq uqrunda aparьlan mybarəzələrdən bəhs edir. Əçəba jalьnьz bəhs etməklə kifajətlənmək olarmь? Qət'i surətdə xajьr

Bu gyn ədəbijjat çəbhəsində burzua-liberalizm məfkurəsini ifadə edən «pereval» ədəbi məktəbinin bir sьra nymajəndələri, vaqtilə əz deqlarasjalarьnda bəjyk sənaje myəssəsələrinə gedərək, sosializm quruluşilə jaqьndan əlaqə saqlajaçaqlarьnь bildirmişlərdi.

Lakin «pereval»cьlar hansь dynja gəryşilə sosialist myəssəsələrində gedən mybarəzəni təsvir edəçəklərdi? Onlarьn jaradьçьlьq platformalarь, ədəbi-sijasi xətləri, sən'ətə olan baqьşlarь tamamən marqsizmə jabancь olduqu bir zamanda əlkəmizdə gedən sьnfь mybarəzə haqqьnda dyzgyn təsəvvyr verə bilərlərdimi? Şybhəsiz ki, xajьr.

Bu gyn jeni burzua jazьcьlarь da sosializm quruluşundan bəhs edirlər. Bu o deməkdirmi ki, burzua jazьcьlarь inqilabь bir vəzifəni ifa edirlər? Jenə xajьr.

Biz hər zaman dynja gəryşyny (jaradьçьlьq metodunun) həll ediçi bir əhəmijjətə malik olduqunu qejd etməklə, bu və ja digər sən'ətkarьn əsərlərini qijmətləndirərkən, bilxassə onun, hansь sьnьfьn dynja gəryşyny ifadə etməsinə nəzər jetiririz.

Bu nəqteji-nəzərdən Mysfiqin bədii jaradьçьlьqьnь qijmətləndirərkən, bytyn qətijjətlə qejd etməlijiz ki, ondakь xьrda burzua gəryşy bytyn məsələləri janlьş həll etməsinə səbəb olur.

«Kyləklər» adlь şeirlər kitabcasьnь alalьm: Burada M. Myşfiq hətta bə'zən acьq qolconaq tə'sirlərini ifadə edirdi. Onun «Gəj-gəl» şejri (əsas e'tibarilə əksi-inqilabcь Çavadьn «Gəj-gəl» əsərinə çavab olmasьna baqmajaraq) şənli məfkurəsinin bə'zi unsyrlərini ifadə edirdi.

«Kyləklər»i Myşfiq өzy neçə qijmətləndirir:

Kyləklərim əsdi kecdi
O da bir həvəsdi kecdi
Kyləklərim əsdi kecdi
Kecmişimlə barabar.
Coqdandьr ki, «kyləklərdən»
O vərəmli əsərdən
Өlmyşmy, qalmьşmь almadan bir xəbər
Mən jədəmə gedən «kyləklərin» arqa-
sьnça
Baqmadьm bir dul kibi
Kyləklərim əsdi kecdi
Nə mylajim nə əsəbi.

Myşfiq, jenə də «Kyləklər» kitabьnda buraqdьqь bir sьra səhvləri lazьmь qədər dyşynməmişdir. Məsələn, «Kyləklərin» nə əsəbi, nə mylajim əsməsində dejil, bəlkə bu əsərdəki prinsip səhvlərdə və janlьş istiqamətdədir. Myşfiq məsələnin bu əhəmijjətli çihətini hələ də anlaja bilməmişdir. O, səhvlərinin əsasьnь hələ də dyşynə bilməmişdir.

Proletar sən'əti
Dөjyşkən bir sən'ətdir.
Varlьqa dəjişib jenidən qurmaqa
jardьm edər.

Lakin Myşfiq өz bədii praqtiqasьndan bu doqry fikrini həjata kecirməjir. Bu sən'əti jaratmaq ycyn dynjanь dəjişən sьnfьn—proletariatьn—dynja gөrynyşynə malik olmaq lazьmdьr.

Bə'ziləri Myşfiqi nasionalizmdə taqsьrlandьrьrlar. Bu, şybhəsiz bysbytyn janlьş bir fikirdir.

«Kecid» əsəri, məfkurəvi istiqaməti e'tibarilə nasionalizm əlejhinə cevrilmişdir.

Myşfiq bu əsərilə proletar məfkurəsi relslərinə kecə bilmək ycyn çiddi addьm atmaq yzrədir. Lakin bu addьmda da bir sьra bydrəmələr vardьr. Bunlarьn başlьça səbəbi onun—Myşfiqin jaradьçьlьq metodundakь xьrda burzua məfkurəsi qalqьlarьdьr. Bu qalqьlar yzərində tam qalibijjət əldə etmək ycyn marqsizm, leninizm islahьna sarьnmaqdan başqa bir jol joqdur. Myşfiq bunu bilməli və jadьnda saqlamalьdьr.

H. Mehdi

BAŞLANƢЬC

Kəhnə əngəlləri biz susdurduq
Jeni dynjaja təməllər qurduq,
Bunun ystyndə gərək indi bizim
Tez qurulsun da bəjyk sosializm.

I. JENI IL.

JENİ İL

Xitab

Joldaşlar!
Mən bolşeviklər dijarında
Beş illigin planьn
  ьşьldajan rajlarьnda,
Sosializmə doqru qoşan kytlələrin,
Dneprostroj dalqalarь kibi
  aşьb daşan kytlələrin
Əzəməti qarşьsьnda
Dona qalmьş bir şairəm,
Bu səmimi bir e'tiraf acьq, saf...

**
*

Bu bir sərki...
  өzym vurdum өzymə.
Baxtьjardьr o şair ki
Rybabьnda myhitinin mahnьsьnь caqьrьr
Sonra bytyn gur səsilə
  gələçəjə hajqьrьr.

**
*

Hanь mənim o, nəqməm—o, rybabьm
O, divanьm—kitabьm
Hanь mənim o şeirim ki, өz jerində—
Jeni insan myhitləri yzərində

Bir qasьrqa halьnda qьvrьlsьn
Hər parcasь
Jeni ruhlar səhrasьna daqьlsьn.
Ytanmazmь, Fizulunun adьnь cəkən
ozy bir heckən
Fikrətin «Tarix qədimi»ini qrurunda bulan
Bojyklyk xastalьqьna dutulan
«Qьzaran ulduzlarьn şairi»?
Hanь sənin, dort jyz sənə
Donə-donə
Jaşajaçaq dastanьn?
Gəl cəkmə ozyny juqarь
O daha qartalьnьn qanatlarь
Bu gyn belə carpьnьr
Qaralan qaşlarda
Daqlarda-daşlarda.
«Pəhlavanlar badpalar
Səjirdəndə hər jana
Tifl həm çevlan edər
Amma aqacdan atь var»
Bu mejdanda aqac da joq
Qarqьdandьr atьn sənin
Şeir yfqyndə acьlmaz qanadьn sənin.

PROLETAR SƏN'ƏTI

Jad sьnьflar sən'ətindən—
Içtimai həjatь
Ajdan arь, sudan duru
Daha doqru
Daha sərt, daha qьvraq
Daha ajdьn, daha parlaq
Idrak edən bir sən'ətdir.
Proletar sən'əti—
Dojyşkən bir sən'ətdir

Varlьqь dəjişib jenidən qurmaqa
jardьm edər.
O, dejildir sənin, mənim
Şe'rim kibi dərbədər.
Jazalьm, ozymyzy əjməjəlim
Fizuluja «dəjməjəlim»

«KYLƏKLƏR»

Mən də jazdьm sənin kibi
Bir xejli çəfəngijat
Fəqət hejhat
«Kyləklərim» əsdi kecdi
O da bir həvəsdi kecdi
«Kyləklərim» əsdi kecdi
Kecmişimlə barabar.
Coqdandьr ki «kyləklər»dən
O vərəmli əsərdən
Olmyşmy, qalmьşmь almadьm bir xəbər
Mən ədəmə gedən «kyləklər»in arqasьnça
Baqmadьm bir dul kibi.
«Kyləklər»im əsdi kecdi
Nə mylajim, nə əsəbi.
Nə bir bojyk fьrtьna qaldьrdьlar.
Nə qaralan qaşlarьn altьndan
Bir bulut saldьrdьlar.

ILLƏR

Illər kylək jyryşy
Qartal qanadlь illər
Jaşajьş jollarьnda
Jəhərli atlь illər
***

Hər biriniz nymunə
Dalqalь bir dənizdən
Өmrymyzyn jelkəni
Qajar yzərinizdən.

***

Bizi bu çədəlgaha
Atar atmaz anamьz
Başlar myhitinizdə
Çoşmaja fьrtьnanьz

***

Bəlkə biz olmasajdьq
Siz daim anlь-şanlь
Qoşardьnьz, nəş'əjə
Yrəginiz nişanlь

***

Cobansьz syry kibi
Başьnьz boş olurdu.
Gyndyzynyz fərəhli
Geçəniz xoş olurdu.

***

Illər, bizi joqluqdan
Varlьqa atan illər...

JENI IL

Bu il bizim
Icimizdə bir az daha
Dəmirləşir sosializm.
Bu il jeni il dejildir.
Bu il bizi dirildir.
Bu iiin girdiji gyn
Nə syfrələr acьldь.
Nə sərxoş qəhqəhələr
Kycələrə sacьldь.

Nə dəzgahlar dajandь
Fabrikdə sənmədi ьşьqlar jandь.
Işlədi maşьnlar
Metro oldu arşьnlar.
Bir az daha coq toqundu malьmьz.
«Dəjişmədi» halьmьz.

***

Bu jeni il
Faşislərinki dejil!
Bizim ilimiz ajrь
Onlarьn ili ajrь
Bizimki qьp-qьrmьzь,
Onlarьnki sap-sarь.
Bu jeni il işcilərin bajramьnda
Həjaçanlь devlərindir.
Bu jeni il zavodlarьn baçasьndan
Hər baçanьn uçasьndan
Yfyqlərə doqru aqan
Aqa-aqa iz buraqan
Qara sellər bajramь.

***

Bu jeni il işcilərin bajramьnda
Qьzьl əskər nizamьnda
Jan-jana dizilən
Polat dirəklərdən
Geçələrə hyçum edən
Icində gur sellərin
Dənizlərin, gəllərin
Qyvvəsini daşьjan,
Insan vyçudundakь
Damarlara oqşajan
Sonsuz tellər bajramь.

***

Bu jeni il cəllərdəki qoça-qoça
Juça-juça
Zavodlarьn, fabriklərin bajramь.
Qolxozlarьn, elliklərin bajramь.

**
*

Bu jeni il cuqun, dəmir
Zavodunda japьlan
Beş illik plan
Maşьnlarьnьn.
Insan əli dutmajan
Insan gyçy catmajan
Metallarь qaldьrdьqь ildir
Bu il bizdən əvvəlki
Kөhnə sərxoş il dejildir.

**
*

Bu jeni il Bakьda
Qroznada
Uralda
Bu gynky halda;
Uzun dərinliklərə
Zərbə calanlarьndьr.
Jeraltь dənizlərə
Ləngər salanlarьndьr.

**
*

Bu bajram, dəmirdən, daşdan
Jaranmьş devlərin.
Qapьsь sosializmə
Acьlan evlərin
«Polat» «sədcinlərin»
Həqiqi giqantlarьn bajramь.
Şair xijalь kibi
Bir-birinə qarьşan
Bir-birilə jarьşan,
Asfalt çьdьr dyzlərində
Qoşuşan atlarьn bajramь.

Bu bajram xam mallarla dolu
Daqlarьn daşlarьn
Axtarьşa cьqan joldaşlarьn
Beş qit'əjə hajqьranlarьn bajramь
Qazmacь maşьnlarьn
Jeni dynja relslərində
Yfyqlərə jyk qaldьran
Qьranlarьn bajramь.

SU VƏ KYLƏK

Zaman gələr
Topraq bizdən
Əsirgəjə petrolunu
Fəqət mөhkəm bolşeviklər
Mybarəzə səhnəsində
Jadьrqamaz rolunu
Jer yzyndə sular var
Sularda dalqalar var,
Dalqalarda ryzgar var,
Həpsi—bizim qyvvətimiz...
Biz sularь, kyləkləri
Fəth edəriz.
Kylək—qyvvət,
Su—qyvvət
Nə genişdir təbiət.
Bu il məçhul iqlimlərə jelkən acan
Gedişlərin bajramь.
Fil xortumlu maşьnlarьn
Xortumlarь altьndakь
Qart dişlərin bajramь.

Başьmьzьn yzərində
Xьzla əsən

17492
AZƏRBAJCAN ...
М. Ф. Ахундов ...
Азәрбайчан Республика ...

Qajalar var
Ajaqьmьz altьnda ilan-ilan
Qьvrьlan
cajlar var.
Həp bunlarla genişlər
Dynjamьzьn çərcivəsi
Bu cajlarьn hər dalqasь
Bir sarsьlmaz at qyvvəsi.

DNEPR VƏ ŞEVCENQO

Ej şair ej
Uqrajna şairi
Istərdim ki, diri-diri
Gəmsynlər səni Dneprə
Hər jazdьqьn şeirə
Dneprin bir dalqasь qarьşdь.
Şeirindəki misra'lar
Dalqalarla jarьşdь.
Sən qorqardьn Dneprdən
Indi o caj qorqur bir pionerdən.
O nəhir indi daşьr kəksyndə
Doqsan min at qyvvəsində
trubinalar.
Bu qyvvədən ьşьqlanьr
Mə'ruzəli binalar.
Aqan suda
Turbinlərin carxlarь
Hərləndikçə baş hərlənir.
Jyz-jyz zavod
Min, min fabrik işlədikçə
Avropada daq, hərlənir, daş
hərlənir.

SULARDA JANQЬN

Yzgycylər əllərində fanar
Dneprdə su altьnda odlar janar.
Əfsanələr əfsanəsi...
Qatь polat qatlarьnь
Parcalamaq cətin dejil,
Doqram-doqram edərək
Xьrcalamaq cətin dejil.
Lakin sular altьnda
Polatlarь doqramaqcьn
Məqsədə oqramaqcьn;
Su altьnda qaz alavь jaratmaq
Insan ycyn bu sadə bir ojunçaq.
Yzgycylər əllərində fanar
Su altьnda odlar janar
Əfsanələr-əfsanəsi...

DAŞ KƟMYR

Fabrik, zavod coqalьr
Ehtijaçlar həm artьr, həm joqalьr.
Donbas bizə kɵmyr verir.
Oçaqlara ɵmyr verir.
O, tajlarda
Altajlarda
Jer altьnda
Jerin gizli qatьnda
Qalьn kɵmyr qatlarь var.
Bu jeni il
Bu qatlarьn bajramь..
Bu qatlarь didmək ycyn
Şuralarьn ylgyç dьrnaq
atlarь var.
Bu jeni il—bu atlarьn bajramь.

NEFT—ILIC BUXTASЬ

Byrymyş devrəmi dəhşətli, qudurmuş ləpələr
Dolanьb devrəmi azqьn ləpələr rəqs ejlər.
Oqşajьr gɵnlymy hər bir ləpənin xoş jyryşy.
Qara neftim kibi sahildəki sərxoş jyryşy.
Bəni almьş bu xyraman ləpələr ortalьqa
Ninni sɵjlər mənə, çoşqun gɵrynən hər dalqa.
Gəzdirib iştə xəzər şevqilə bojnunda məni
Xəzərin lytfi baqьn hec əsər ejlərmi bana
Ehtiraslarla sьqar dalqalь qojnunda bəni
Baqmadan bir qoça arslan kibi hajqьrmasьna
Qoc tulumbamla onun kɵksyny çьrmaqlajьram;
Qoşaraq fabrikə dəzgahlarь mən jaqlajьram.
Əlvida' ejləmişəm aqzь acьq vedrələrə
Etmişəm qət'i, hyçum bir başa əngin xəzərə
Cəkirəm nefti tulumbajla, mənim Buxta adьm
Sujun altьnda balьqlar kibi carpьr qanadьm.
Bitirib tezçə beş illik planьn tonlarьnь
Durmadьm qarşьladьm ajrь beş illig jarьnь.
Mənə çan vermədə minlərçə polat zərbəcilər.
Gɵrdygym işlərə dyşmən də təəççyb ejlər
Jeni il girdigi gyn mən də qoşuldum selinə.
Mən də girdim şu beş illik planьn son ilinə.

USTALAR

Bu jeni il gynəş dejil,
Eleqtrik. ьşьqilə ьşьqlanan
Bir dijarьn bajramь.
Maşьn japan
Kaqьz kəsən
Hesab cəkən
Ip əjirən

Əkin əkən
Çanьmьz dəmir ustalarьn bajramь!
SON
Bu jeni il Stalinqrad
Zavodlarьnda cьqan
Uqrajna cəllərini
Өzbəgstan, Azərbajçan millərini
Hərəkətə gətirən
Pambuq taxьl jetirən
Traqtorlar bajramь.
Dev motorlar bajramь.
***
Bu jeni il
Bizə həjat
Bizə jeni bir kainat
Bizə qat-qat
Əzm—səbat
Gətirən il.
Bu il bizdən əvvəlki
Kөhnə sərxoş il dejil.
Bu jeni il xariçdəki dyşmənlərin
şaşdьgь gyn.
Proletar gyvvəsinin
Aşьb-aşьb daşdьqь gyn.
Bu jeni il insanlarь dəjişən il
Bu jeni il içtimai çəmijjətcin dөjyşən il
Bu jeni il
dynjamьzь cevirməkcin
Bir istinad noqtasь
Bu illərin əlindədir
Qapitalizmin noxtasь.

II. GYNYN SƏSLƏRI.

ZƏFƏR SƏSLƏRI

Gediriz
Gediriz, gediriz
Getməjir ucuruz
ucuruz...
Ucmajьr bir şimşək olub da caqьrьz
Aqьrьz-aqьrьz
Kecmişin yzynə şillələr vuraraq aqьrьz
Elliklə jarьnь quraraq aqьrьz.

ZƏFƏRDƏN ZƏFƏRƏ

Beş illik planь
Iki il jarьmda jerinə jetirdik.
Deməli bitirdik.
Işlərin qalanь
Daha coq,
Bir talcoq:
Gərəkdir verilən işləri,
Aparsьn iləri
Aparsьn iləri gələçək beş illik zəfəri
Hər şura nəfəri.

***

Çavab ver Apşeron!
Qəlbindən necə ton,
Şu aqan
Jeni qan

Caqlamьş ƒьşqьra-ƒьşqьra
Qьşqьra-qьşqьra?!
Joq gərək
Bir cərək
Qalmasьn boş jerin
Joldaşlar gəstərin
Topraqьn altьnda
Topraqьn ən məçhul qatьnda
Gizlənən o xəsis qajnaqь
Doqunsun ona bir myhəndis çajnaqь
Arasьn zərbəci myhəndis
Bizimcin jeraltь bir dəniz.

***

Arajьr aramьş
Bir qarьş
Jer belə qacmamьş gəzyndən,
Dənməmiş səzyndən,
Verdiji ilqarь jetirmiş jerinə
Baqьnьz qac jeni buruqun sejrinə
Daldьrmьş bizləri....
O jyksək rəqmə qaldьrmьş bizləri.

FIRQƏNIN SƏSI

Ej Buxta
Nədir o vəqarlь buruqda,
Cьnlajan div səsi
O hansь nəfərin nəqməsi
O hansь işcinin zərbəli dastanь
Onunla şənlənir sosialist vətəni
Onunla şənlənir, onunla çanlanьr.
Onunla calqanьr
Qaspinin baqrьnda ujujan.
O səsin:—Qalq ojan—
nidasь
Bolşevik firqənin sədası.

EHTIJAÇ

Qalsьnmь fabrikdə
Dəzgahьn bəndləri şirəsiz
Dursunmu bir uzun herikdə
Traqtor nə'rəsiz
Nəjyt ver!—səjləmiş firqəmiz
Ki cьqsьn jaqьnьn əlindən jaqamьz.
Qoj artsьn tələbələr
Bizi ki sarsьtmaz afaqь səbəblər
Cynky biz
Xьrdacь dejiliz.

ZIJANCЬ

Kimdir o zijancь myhəndis
Cəkmə diz
Jalandan ənymdə
Bu gynky dəjyşgən gynymdə
Tanьram səni mən
işindən
Billrəm nə varsa çanьnda
GPU-mun gəzyndən uzaqda dejilmisin
Qoj başьn əjilsin
Firqəci işcimin janьnda

QƏDIM BAKЬ

Qacmajьr iləri,
qacamaz
Qьrьlmьş şəhpəri,
ucamaz
Kecməjir gynləri bi-namaz
Çanamaz
ystyndə kəsilmiş taqəti

Vird etmək adəti
Getməjir qabaqa
Jyryşy bir baqa
jyryşy...
Həjatь gəryşy
Pek jəski
Bir Bakь
Başьпьп aqasь:
Ingilis darqasь
Ej Murtuz ej Nobel
Bir daha baqlamaz sənə bel
buralar.
Biz bajram edərkən jyrəgin aldьпь jaralar!
O hansь zamandь,
Hər tərəf dumandь.
O geçə...
Başьnda bir sarь dyşyпçə
Sarьjdь əjninin paltarь
Gəzirdin bulvarь
Qaspinin yzyndə ojnaşan dalqalar
qajnaşan dalqalar
Əsdikçə giləvar
Ojnardь bulvar
Ojnardь «Of»lar, ojnardь «Zadə»lər
«Zadə»lər ənyndə qьrьlmьş badələr...

ILƏRI

Iləri!
Bakьпьп zərbəci ərləri
Iləri jeni neft planь
Sarsьtsьn çahanь!
Iləri jeni ruh, jeni çan
Bir uzun həjəçan
Baqьjь qaplasьn
Qəhraman devləri bir jerə toplasьn.
***

Ej işci sən neçə saqlьsьп buruqda
bu ruhda
Məni dəxi şeirimdə saqlьjьm
Bu səzy deməkdə haqlьjьm
Qoj məni tanьjan şeirimdən tanьsьп
Ej şeirim sən mənim işimin çanьsьп.
***

Gediriz—
Gediriz
Getməjir ucuruz
Ucuruz
Ucmajьb bir şimşək olub da caqьrьz
Aqьrьz-aqьrьz
Kecmişin yzynə sillələr vuraraq aqьrьz
Məhtəşəm jarьпь quraraq aqьrьz!

HƏJƏÇAN

HƏR ŞEJ ÇOŞƢUNDA...

Bu gyn hər kəsdə bɵjyk həjəçan var,
Bu gyn hər cɵhrədə bir xələçan var.
Hərlənir iştə bejinlər, başlar,
Hərlənir şevq ilə daƣlar, daşlar,
Hərlənir ɵlkəmizin hər tərəfi
Qoça ərzin bɵjyk işlər tərəfi.
Hərlənir, zərbəci fabriklərimiz,
Hərlənir qos-qoça elliklərimiz
Hərlənir şaxtalarьn qatlarь da
Hərlənir ordumuzun atlarь da
Hərlənir boƣlu buruƣlar dolanьr,
Buna xariçdə yrəklər bulanьr.

QURULUŞ

Gɵstərib iştə beş illik planь
Sarsьdьb jьqdь kɵkyndən çahanь
Işcilər—ɵlkəmizin işciləri.
Cynky var bizdə mətanət kəsəri
Bɵjyk işlərdə ilərilərkən biz
Hərlənir daxili dysmənlərimiz
Biz acarkən bizə dyzgyn jollar
Syrynyr arqada, saglar «sollar».
Biz Dneprdə japьrkən şadlьq
Dalƣalardan daƣa sərpildi ьşьq,

Girişərkən işə Selmaş zavodu
Sarsьdь saƣ çəbhəji həjrət, qorqu.
Biz kəsərkən Arasьn qarşьsьnь
Gavur-arx pambuƣun ən jaxşьsьnь
Çoşaraq caƣlajaraq verdi bizə,
Qoça Kyr «mɵçyzə» gɵstərdi bizə,
Səsi gəldikçə craqban Zagesin
Mənçə bir məqsədi var hər bəhsin.
O qədər coq ki, bɵjyk işlərimiz
Onu nəql etməgə şeirim açiz...
Bu zaman bizlərə lazьm ançaq
Ən kicik şejdə bɵjyk şej aramaq.

KƏSIR

Var bu gyn bolluça benzində kəsir
Buna lazьm, quralьm bir tədbir
O deməkdir ki, bu biz işlərkən
Dyşəçək qollarьmьz qyvvətdən.
O deməkdir ki, bu kɵjlərdə bizi
Gɵzləjirkən jeni dynja bəhsi
Bir kilit baƣlanaçaq aƣzьmьza
O deməkdir ki, bu benzin dursa
Işləjən xьzlь saatlar duraçaq
Fabrikin qəlbi də tənbəl vuraçaq.
Benzinin varlьƣьdьr varlьƣьmьz
Benzinin darlьƣьdьr «darlьƣьmьz»
Benzinin coqluƣudur «coqluƣumuz»
Benzinin joqluƣudur «joqluƣumuz»
Gyçlənirkən gyny gyndən qolumuz
Bəs azalsьn nə ycyn petrolumuz?
Benzin olmazsa bizim devlərimiz
Qalaçaqdьr hərəkətsiz, səssiz.
Benzinin azlьƣь jaxud duruşu
O deməkdir ki, sьnьflar vuruşu

Bu geniş ølkədə «sakitləşəçək».
Qolcomaqlar bizə «ystyn gələçək»
Joq sьnьf dyjqusu sənməz, sənməz
Atьlan oq geri dənməz, dənməz
Benzin artarsa iş artar coqalar
Ølkədə jyksəliş artar coqalar.
Benzinin qyvvətidir qyvvətimiz
Benzinin syr'ətidir, syr'ətimiz
Birləşib çoşsa əgər qydrətimiz
Və cəliqləşsə dəmir vəhdətimiz
Mənçə benzində xətər qalmajaçaq
Və kəsirdən bir əsər qalmajaçaq.

S. RYSTƏMƏ

Dinlə qəlbimdə Sylejman Rystəm
Sənə dajir kiciçik bir nəqməm
Kiciçik—daq kibi bir dalqam var
Bir dənizidi ki, o dalqam caqlar...
Hajdь Rystəm, cьqalьm gəl jarьşa
Cьqalьm mevzu ycyn axtarьşa
Alәmə vəlvələ salmaq lazьm
Quruluş şairi olmaq lazьm.
Capar atlar kibi capmaqda həjat
Bizə kecməkdə bu devran hejhat..
Jatraq ujquja dalsan bir də
Bizi varlьq qojaçaqdьr geridə.

NEFT

Dyn şevq ilə mə'dənləri gəzdik.
Coq baqdь buruqlar bizə dik-dik.
Bilməm nəjə durmuşdu buruqlar
—Dolsun!—dejə bir anda ojuqlar
Şən zərbəcilər mə'dəni sardь.
Mə'dəndə nəjyt azlьqь vardь.
Sarsьtdь bu azlьq bizi dərhal
Mə'dəndə çoşub gəgərdi avral
Hər guşədə «alət zaje'»
Baqdьq cyryjyb olmada zaje'
Bir janda nəjyt aqmada bom-boş
Bir işci oturmuş kibi sərxoş
Hec bir şejə baqmazdь nihajət
Verdik ona bir zərbəli təhmət.
Bir işci durub səjlədi birdən:
— Qalsьnmь nişan kəhnə kəsirdən?
Neft olmasa fabrik neçə işlər?
Neft olmasa getməz ənə işlər!
Neft olmasa gurlarmь traqtor?
Joldaş bunu qolxozçuja bir sor!
Neft olmasa işlərmi zavodlar
Parlarmь oçaqlardakь odlar.
Neft olmasa kykrərmi Zageslər
Neft olmasa joqluq bizi səslər.

Qarşьnda bəjaz cəhrəli qьş var,
Neft olmasa parlarmь baqьşlar
Beş illigi jarsьnda bitirmək.
Hər əngəli şiddətlə dəvirmək
Əlbət bu gynyn oqluna baqlь
Əlbət mənə baqlь, sənə baqlь, ona baqlь!

AVRAL

Mə'dəndə bu gyn fьrtьnalar var,
Calqanmada ətrafda aqьnlar
Avralcьlarьn çoşqunudur bu
Dev səsli maşьnlar kibi gurlar.

***

Bir xejli zamandьr hərəkət joq,
Məhsullu buruqda kəsir coq
Bir işci gəlib vəçdə dejir ki
Tez verməlijiz işlərə talcoq.

***

Min at gyçy varkən çanьmьzda
Çan joq nə ycyn fantanьmьzda.
Minlərçə nəjvt haləsi parlar
Hər damla qьzьl gəz qanьmьzda.

***

Bir dəm japьşьn gyçly qolumdan
Fejz almaq ycyn bojlə hyçumdan
Mən zərbəci bir iscijəm əsla
Əlsəm belə dənməm ki jolumdan.

***

Avral nə deməkdir geri getmək
Lazьm bunu bilmərrə joq etmək.
Avral bizim əksikligimizdir
Jyksəkligimizdir—catьb ətmək

***

Mə'dəndə bu gyn fırtınalar var
Calqanmada ətrafda aqınlar.
Avralcıların çoşqunudur bu
Dev səsli maşınlar kibi gurlar.

III. QURULUŞ.

QURULTAJ.

16-çь qurultaj
Saqь «sola», «solu» saqa qatan
Əjilənləri jerindən ojnatan
Lenin rajlarьnda

**
*

Jyryjən tren...
Sərnişini miljon-miljon işçilərdən...
16-çь qurultaj
Sьnьflarь caxnaşdьran
Avropajь bir-birinə vuran
Bir dəmir alaj...

**
*

Ɵlkəmizə
Durlu-durlu giqant gərək
Giqantlarь jaratmaqa
16-çь qurultajьn qarşьsьnda
Beş qit'əji sədasilə
Sarsьtan bir and gərək.

**
*

Hər açьja koks gərdik.
Hər çəbhədə qalibijjət gostərdik.
Ɵlkəmizdə japьlan:
Bɵjyk beş illik plan...

**
*

Dunja xəritəsində
Qapital bir qurt kibi
Doqan gyndən daraşmьş.
Zulum həddini aşmьş.
Bu qurtlarь qьrmaq gərək
Dynjaja hajqьrmaq gərək
Qapitalьn qapьsьndan
həjat ummaq
Əzdəhanьn aqzьndan
nəçat ummaq
deməkdir.
Onun kirli məqsədi
Bizi belə, jeməkdir

***

Qərbin qazinolarьnda
Bir masa kənarьnda
Baqьşlarь sərsəri gəzən,
Cəkdigi papirosun
Xəfif dalqalarьnda
Qoçalmьş tale'inin
Son hərəkətini syzən
Qaşь catьq
Baxtь jatьq
Yz-gəzyndə xəzan aqşamlarьnьn
Kolgələri birikmiş
Cəhrəsini məçhul bir nəqtəjə tikmiş
Avropanьn qarnь şişman
Traqtor taçirinin başьndan duman qaldьran
Malьnьn qijmətini aşaqь saldьran
Beş illik plan—traqtor zavodu
Coq şişməsin Ameriqa
Fordu, qovdu
Afto cьqaran makinalarьmьz.
Pan-Avropanьn belini
Qьran makinalarьmьz.

Uqrajna şairi
Şevcenqo saq olsajdь ja
Gəlinçə təbi-şeiri
Baqьb Dneprostroja
Jeni bir eleqtrik
Qəsidəsi jazmazdьmь?
Qəsidəsi
Qapitala dərin quju
Qazmazdьmь?

***

Gyrçystanьn Zagesi...
Bizə oqur eleqtrik nəqməsi.
Zages cicəklqər, otlar arasьndan
Əlvan bulutlar arasьndan
Al şişməklər caqdьrьr
Neft jurdunu hajьstan
Jarьşlara caqьrьr.
Azarbajçan
Onun dostu hajьstan...
Siz də irişdiniz pajьnьza
Siz də qurultajьnьza
Gəstərdiniz varlьqьnьzь
Baxtьjarlьqьnьzь.
Ej Bakь!
Buruqlarьn
Cьqdь jadlar əlindən
Qurtuldun!
Xyrafatdan dindən
16-çь qurultajda
Jerini buldun.

***

Susuz, mələjən cəllər
Kyləkləri yfyqlərə
Zəhərli qum ələjən cəllər.

Bu gyn səndy yrəgində toplanan kin
Lenin gəzly əzbəgin
O zamankь Tyrksib
Cəllərə ьşьq saldь
Uzun jollar qьsaldь
Sahib oldun
Əzbək joldaş jerinə
Pambuqun xarçlanmada
Sosializm işlərinə.

**
*

Daxmasьnda tək jaşajan
Insanlara baqaçaqьz jan.
Ortaqlь təsərryfat
Sosjalizmə gedən həjat...
Myçadələ genişləjir
Iliklərə işləjir
Məhkəm sьnьf dujqusu.

**
*

16-çь qurultaj
Saqь «sola», «solu» saqa qatan
Əjilənləri jerindən ojnatan
Lenin rajlarьnda
Jyryjən tren
Sərnişin: miljon-miljon işcilərdən

**
*

16-çь qurultaj
Sьnьflarь caxnaşdьran
Avropanь bir-birinə vuran
Dəmir bir alaj!

BƏJYK IŞLƏR

DƏNYŞ

Mədəni hyçumu kecirdik həjata
Qalmadь kecmişdən bir nişan, bir əsər.
Minərkən, quş kibi caparaq bir ata
Bir jola salьndь əlkəmiz sərbəsər.

**
*

Indi də «syrəkli iş gyny» hər kəsi
Ajьrьr jolundan Əhmədin, Isanьn
Işləjib, çanlara carxlarьn nəqməsi
Uculur gybbəsi məsçidin, kilsanьn.

**
*

Devranьn gynləri, ajlarь, illəri
Bir başqa mehvərin başьna dolanьr.
Gəryncə bir sьra zərbəci əlləri
Kecmişin mystərib yrəgi bulanьr.

**
*

Dutuldu tarixin dolaşьq jollarь
Baqlandь yzynə gynəşli qapьmьz.
Bu kəhnə jolcunun baqlandь qollarь
Bir səslə cьqьrdьq ystynə hamьmьz:

**
*

— Biz jeni tarixin qyvvətli oqlujuz
Jolumuz başqadьr, izimiz başqadьr
Həjəçanla, həvəslə, tufanla dolujuz
Fikrimiz getdikçə çahana əl qatьr.

JARЬŞ

Hər kəsin əlində beş illik bir plan
Hər jerdə başlamьş diqqətli aqtarьş
Hər jerdə başlamьş syr'ətlə japьlan
Qafalar sьndьran dəjərli bir jarьş.

***

Şaxtalar, zavodlar, fabriklər jarьşda
Oçaqlar, dəmirlər, ciliklər jarьşda
Cьqmьşdьr jarьşa qajьşlar təkərlər
Cьqmьşdьr jarьşa mə'dənci, cılingər.

***

Bejinlər, dujqular, yrəklər jarьşda
Sementli əzyllər dirəklər jarьşda
Sobalar qьzьşьb, təşyjyr kəryklər
Caqlajьr borular, oqujur dydyklər

***

Kəjlərə syrilə daşьnьr traqtor
Obalar kəsb edir məhtəşəm bir deqor
Tikirlər təklikdən bədgyman olub da,
Gurlajьr qolxozda, caxnaşьr qulubda.

CATMAQ—ƏTMƏK

İndi biz çahanla cьqmьşьz jarьşa
Qoj etsin el-aləm bizləri tamaşa
Dejirlər Ameriqa gəjlərə uçalmьş
Yfyqlər onlarьn əenyndə alcalmьş

Dejirlər insanla, həjatla barabar
Nijorq şəhrində jyryjyr səkilər.
Dejirlər gəj jerə, jer gəjə qatьlmьş
Jaşajьş fordlarьn qojnuna atьlmьş.
Qoj syrsyn atьnь həvəslə Ameriqa,
Biz qьzьl bir ata minərək bam başqa
Bir xьzla sьcradьq, enişdən joquşdan
Fərqimiz olmadan, qanatlь bir quşdan
O capdь, biz capdьq, o getdi, biz getdik.
Az getdik, yz getdik, nihajət dyz getdik
Daqlardan jel kibi—
Bir daşqьn sel kibi
Kamandan sьcrajan bir sivri oq kibi
Hec nədən, hec şejdən qorqumuz joq kibi
Jyrydyk, jyrydyk—jyrydyk syr'ətlə
Qanьnda gynəşlər qajnajan bir kytlə,
Ajrьlmaz, cəzylməz joldaşça əməklə
Bir sьnьf jolilə, birliklə, kəməklə,
Dyşməni qojmaqcьn bysbytyn geridə.
Səsimiz gurladь ətədə, bəridə,

REQONSTRUQSIJA

Tozu dumana qatdьq, dumanь toza qatdьq
Ortabab kəntliləri cəkdik qolxoza qatdьq
Jyrydyk qarşьmьzda əjildi qarlь daqlar
Jyrydyk, aramьzdan silinsin qolcomaqlar,
Jyrydyk, arqamьzça şaxələndi sementlər,
Dəjişməzmi bu halda bytyn temperamentlər—
Jyrydyk aftorlarla, eleqtiklərlə biz
Jyrydyk sajəmizdə quçaqlaşdь daq, dəniz
Jyrydyk ystymyzdən cəkildi hər qaraltь
Jyrydyk tunellərlə doldu daqlarьn altь.
Jyrydyk kycələrdə yrkyşdy cəlik atlar
Jyrydyk yfyqləri qьzartdь plaqatlar,

Jyrydyk ənginlərə cəkdik dəmir dirəklər.
Dirəklərdə dutuşdu jandь qьzьl yrəklər,
Jyrydyk cөllər boju rajlar aqdь uzandь
Tyrksib jollarьnda jatan ellər ojandь
Jyrydyk hər zərrəmiz oldu bizim aftomat.
Bu jyryşə Ameriqa өzy belə qaldь mat.

CARXLARЬM

«Reqonstruqsija devrində texniqa
hər şeji həll edir...» **Stalin.**

Nə qollar jada-salsьn ənginlərin qoşunu
Nə əllər, nə ajaqlar həjatьn joquşunu
Cьqmazdь bu capqьn
Carxlar bulunmasajdь
Makinaja əsgidən
Rəqbət olunmasajdь.
Bunlarsьz aşmaq olmaz qьsьq dar kedikləri
Nal qьran joquşlarь, sьldьrьmlь dikləri
Fьrlandьqça təl kibi
Gөrynən carxьm dolan!
Qьvrьlьb bir sel kibi
Gərinən carxьm dolan!
Biz sizin sajənizdə şahiqələr atladьq
Çahanьn qafasьnda bomba kibi patladьq
Bəklənən saatlarь
Doladьq əlimizə
Hakim olduq nihajət
Jerə, gөjə, dənizə
Işcilər dəzgahьnьn dururkən baş uçunda
Dəzgahnьn nəbzini joqlarkən avuçunda
Səbirsizliklə belə
Qьvrьlan sizmisiniz?
Şəffaf kyləklər kibi
Burulan sizmisiniz?

Daş kөmyr, nөjyt flan, tөmamөn bitmiş braq
Braq, əsirgəsin də bizdən bunlarь topraq
Mən səni çanlatmaqa
Jeni jollar bulurum.
Jeni ojnaq qanatlar
Jeni qollar bulurum
Gyç, qyvvət toplajьrkən ləpələr ləpələrdən
Doqrulub dərələrdən, atlajьb təpələrdən
Halьnьza ;janaraq,
Sizi cansьz buraqmam.
Bir an bir qьrpьm belə
Həjəçansьz buraqmam.
Baq sizin sajənizdə uçalmaqda məmləkət
Zavoddakь traqtor, topraqdakь bərəkət.
Siz jerləri gөjləri
Dolaşan carxmьsьnьz.
Dyşmanla hər addьmda
Dolaşan carxmьsьnьz.

BUXTA

Girmiş dənizin kөksynə qajnar
Qəlbindəki seilər kibi buxta
Quzqunda sijah dalqalar ojnar
Carxlar havalandьqça buruqda.
***

Tarixi binalar kibi bir çoq
Evlər gөryrəm ajna sularda.
Ərzin qanь qejzər kibi çoşmuş
Aqmaqda dəmirdən borularda.
***

Gөjlər kibi olmaqda сьraqban
Aqşamlar alьşdьqça bu evlər.
Bildim bunu vermiş necə qurban
Tikdikdə bu şən evləri, devlər.
***

Mən Buxtajь diqqətlə, fərəhlə
Xoşdur, dyşynyb sejrə qojulsam.
Zəbt ejləjərək quzqunu bojlə
Daim calьşan bir buruq olsam.

LINOTIP

Ej qac il oturmadaŋ qalьn barmaqlarьmla
Gyllə kibi işləjən jalьn barmaqlarьmla.
Bir levhənin ystynə dyzdygym qara xətlər.

**
*

Hala iztirabьnьz jaşajьr icərimdə
Sьrdaşsьnьz, çanavar ulajьr çijərimdə
Ej yzymdə sajrьlьq, baqrьmda jara xətlər.

**
*

Pənçərəmdə cьnlajan cьlqьn jaqьş cьqlьqь
Kibi linotip səsi qaplarkən acьqlьqь
Icimdə aq toqujan ərymcək firar etdi.

**
*

Şimdi sizi makьnam sirli barmaqlarilə
Dəmirdən əllərilə, girli barmaqlarilə
Bir levhənin ystynə dyzdy bərqərar etdi.

IV. GƏZLƏRIMIZ.

PASJOLQA

Bir acьq jerdi dyn aqşam burasь
Jaşajanlardan uzaq bir jerdi.
Qəlbinin vardь dərin bir jarasь,
Geçə gyndyz su dijib, inlərdi!

**
*

Byryşyk cəhrəsi catlaq-catlaq
Gynəşin qəhrinə etmiş kyləlik
—Jolcu joq burda nə bir gəz, nə bulaq
Jolcu, təşnəjsə atьn şyr hələlik!

**
*

Dejə coq kimsəji sьzlatmьşdьq.
Baqьnьz indi bu topraqda nə var.
Daqьlьr hər buçaqьndan şadlьq
Hər kecən jolcuja şən gəzlə baqar.

**
*

Buna pasjolqa dejərlər jər-jər
Doluşub qojnuna maxlut ellər
Acaçaqdьr gərərək qollarьnь
Sosialist şəhərinin ilk jollarьnь.

GƟZLƏRIMIZ

Şura hɵkymɵti + eleqtrikləşmə=qommunizm. **Lenin.**

Geçə sakit, ujumuş
Gɵjlərin bəkçisi jummuş
gɵzyny.
Geçə janqьnlarь sɵnmyş nə gələn var, nə
gedən
Pək uzaqdьr yrəgini səksəkidən,
Bir bahar gyndyzyny
Cynky andьrmada rɵjalь geçə,
Ah bu xyljalь geçə!

***

Jolumun ystynə cьqmьş baqьnьrlar şən-şən
Bu soqaqlarda kədərsiz gəzişən
Çanavar gɵzly dirəklər
Bu dirəklər kimi bəklər
Kimi joqlar
Dɵşəjirlər geçəjə
Pənbə, qьzьl jumruqlar.

***

Cьqmьşam nurlu, geniş bir jola mən
Şən sytunlarda janan qəndillər.
Geçə ulduzlardьr təqribən
—jerdə ulduz nə gəzər?

Joqsa bunlarda qьzьl quşlarmь?
Gɵjə jerdən ucurulmuşlarmь?
Ki dirəklərdə qanatlanmьşlar.
Sanki daldan dala atlanmьşlar.

***

Qəhraman işcilərin qəlbimi bunlar joqsa
Bəlkə bizim gɵzlərimizdir onlar?!
Olaçaqdьr bu dirəklər bizə jollarda asa
Dьrmanьrkən əsəbi bir ruzgar,
kibi daqdan daqa biz.
Tuş gələrsək buraqanlar dolu bir qajnaqa biz
Həp bu gɵzlər olaçaqdьr bizə rəhbər
Olaçaqdьr bu ьşьqlar bizə şəhpər.

***

Baq bu gɵzlərdə həjat mystəsna,
Bojalar kəsb edərək inçilənir.
Mən baqarkən şu qьzьl gyllərə hejrançasьna
Sanki, nurdan, susamьş gɵnlymə jaqmur
cilənir.

***

Biz bu gɵzlərlə qaranlьqlara etdikçə nyfuz
Kəsb edir gyndyzə maxsus
bir hal
Kecdigimiz tystyly, cisginli məhal...

***

Jeni dynjanь bu gɵzlərlə quranlar quraçaq

KEŞIKÇI

Sən daima mə'dənin acьq dərvazasьnda
Gah oturur gah gəzər gah dalьr gah baqarsьn
Geçələr şu mazutlu topraqьn fəzasьnda
Diqqətli gəzlərinlə iki lampa jaqarsьn.

**
*

Icindən erpərirkən hər qьrpьmda bir kərə
Jorulmuş nəzərlərin uzar ətrafь elcər.
Jol verməz qulaqlarьn xəfif, sьnьq səslərə
Hər addьmda çanьndan şimşəkli bir xьz kecər.

**
*

Gəzlərin hərəkətdə, baqьşlarьn jarьşda
Asta-asta etərsin buruqlarьn janьndan
Mə'dəni, hər japdьqьn dəjərli axtarьşda
Qart jaqьnьn qorursun alavlь həjəçanьndan.

**
*

Bir-birinə catьlmaq istəjən kipriklərin.
Qorqar bəbəklərindən bir qaraltь dujunça.
Geçələr çanlь-çansьz ujurkən dərin-dərin
Fəqət sən mənim kibi ujumazsan dojunça.

**
*

Cynky bir sən dejilsən bu dijarda keşikci.
Hər birimiz durmuşuz bir kycənin tinində
Cynky iməkləməkdə qarь dyşmənin biçi
Gynəşlərə acьlan qapьmьzьn enyndə.

**
*

Əvət bir sən dejilsən, hamьmьz keşikcijiz.
Hər baqьş bir baqьşь hər gez bir gezy joqlar.
Hətta bu mə'dənləri bəslər çanьndan əziz
Aq saclь ixtijarlar, aqlь kəsən coçuqlar.

**
*

Sən daima mə'dənin acьq dərvazasьnda
Gah oturur, gah gəzər, gah dalьr gah baqarsьn.
Geçələr şu mazutlu topraqьn fəzasьnda
Diqqətli gezlərinlə iki lampa jaqarsьn.

V. DƏJYŞ.

YCDƏN BIRƏ

Jenə bizim gonlymyzdən
bir səs gəlir
Bu səs bizim qurduqumuz
həjat kibi jyksəlir.
Jyksəldikçə cəkir bizi ozynə
Cəkiŋ bizi
— Fikrimizi gəlbimizi
Qardaşlьqьn gynəşli gyndyzynə.

**
*

Bu səs bolşevik səsi
Bu səsə çavab verir
Miljonlarьn bejnəlmiləl nəqməsi.
Bu səsə tarladan qopur
Bu səsə dəzgahdan gəlir
Bu səsin yzərində
həjatьmьz jyksəlir.

**
*

Çana gəldik
On-onki ıl bundan əvvəl
bizə əngəl
Əsərlərin ehtiraslь əlindən
Kyryn rəngi qьzardь
Qacaraq tiflisdəki
çanavar əməlindən
Hər aqьna kecid olduq
jas syzməkdən joruldиq
Əridi həjatьmьz
Aqьmьz, bajatьmьz.

**
*

Unutmadьq Qarabaqda
Qaçarьn qarşьsьnda
Lalə kibi sallanan
qanlь-qanlь başlarь.
Unutmadьq Gyrçystandan Irana
qamcьlarla jollanan
təzələri-jaşlarь
Unutmadьq Şirvandakь talanь
joq sozymyn jalanь
Capavul Osman paşa
Şirvanь dutdu daşa.
Qьlьnçlara dajandь xənçərlər
Qapьlar, pənçərələr
jerindən cьqarьldь.
Hətta şişə gəlinlərin
çinqildəjən biləkləri qarьldı.
Unutmadьq jerli dərəbəglərin
Qьşda isti, jajda sərin
ipək sarajlarьnь
Coq eşitdik tarixin
məçhul yfyqlərindən
Joqsul, kojly qьzlarьn
Odalьqlardan gələn
gyçsyz harajlarьnь.
***
Unutmadьq cəllylərin
qarşьsьnda diz cəkən
«Oqlum əlsyn» dejərək
jalandan nin dil təkən
Hər arşьna yc cərək
syryşdyrən taçiri

Unutmadьq iki başlь qartal carь
Cəkdi bizi gah aşaqь
gah juqarь
O da illər uzunu
Bulutlu uzaqlardan
Bir qanlь şimşək kibi
sьjьrdь xənçərini.
***
Unutmadьq onlarьn
məjancьsь kəsilən
mərhəməti əksilən
Qafqazьn bəglərin.
***
Unutmadьq xalqь sojan
xalqь quru jerdə qojan
Sejidləri,
mollarь, axundlarь
dərvişləri
məsçidləri, pirləri
Bizi az ojnatmadь, bu «çənnət myxbyrləri»
***
Unutmadьq mysavatь
Menşeviki
Daşnaqь
Calьndь əməkci kytlənin haqqь
Hərəsi bir çəhangirin nəkəri
Biri Alman
digərləri, Ingilisin cakəri
Bunlar belə az qьrmadь
Bunlar da az, anqьrmadь
Bu dijarda
buralarda.
Bir gyn qalqdь bizimkilər
Kecmişləri jaqdь, jьqdь bizimkilər.

Bizimkilər
Jьqdь—qurdu
Qovdu burdan
bu yc qurdu.
**
*
Bu gyn bizim şənligimiz...
Biz hər şejə hakimiz
Hakimiz təbiətə
Kyr işlər, Zaqes işlər
Mil dyzyndə Bakьda
Aq qьzьl, qara qьzьl
dejərək hər kəs işlər.
**
*
Həjat genişləməkdə
Insanlar işləməkdə
Caqlajanlar əlimizdə gyç olur
Jarьn—savaş olursa
fikrimiz çəkic olur
Əzmək ycyn qapitalьn başьnь.
Biz atmьşьz, ataçaqьz
Tək daxmanьn
Tək økyzyn, tək tarlanьn,
Tək oçaqьn, tək odun,
Tək fabrikin, tək zavodun,
daşьnь.
**
*
Əldə beş illik plan
Bøjyk işdir—japьlan
Məqsəd dəmir iş dəmir
Həjat—tərpəniş dəmir.
Qurduqumuz bu dynjanьn
dənən çarxь dəmirdən
Mə'dənləri
şaxtalarь
tarlalarь

Gavur-arxь, dəmirdən
Bu dijarda
tyrk, erməni, gyrçy var.
Bu dijarьn
bir jьqьlmaz proletar borçu var
Sarsьtmaz
Bu borçu
qapitalьn toplarь
onlarьn hap-goplarь.
**
*
Bu dijarda xarabalьq əsəri joq.
Burada əski bajquşlarь
bir əxlaqsьz nəzərilə
caqьraçaq
Başь əsən evlərin
kølgələnmiş gozləri joq.
Burada həjat
gynəşlərin quçaqьnda xu-
marlanьr.
Burda həjat
ajlarьn
jumşaq sərin jelpigilə
tumarlanьr.
**
*
Burda həjat zərbəli
Burda həjat jarьşda
Insanlar aqtarьşda
Gynəş almьş sanki bizi jedəgə...
Heç qojarmь çanьmьza
søjuq dəjə.
**
*
Bu gyn bizim birligimiz
qьzьl kibi təmizdir.
Qьzьlьmьz—çingildəjən səsimizdir.

Bizi fabrik, bizi zavod, bizi qolxoz
bir jьqnaqa toplamьş.
Fikrimizin aqьnь
beş qit'əji qaplamьş.
Nə mysavat, nə menşevik xuljasь
Nə də daşnaq rəjasь
bizim şakit jataqlarda
ojanmaz..
Qanьmьzda əski cyryk millətcilik qaj-
namaz.

**
*

Yfyqlərdə qanadlanьr
şura Zaqafqasjasь
Bu dijarda gələçəgi salamlajьr
sosilaizm dynjasь.

BIZIM OTAQDA

Otaq hejrət icindədir
Ətrafьmda gurultu.
Nəzərlərdə bir arajьş
Yrəklərdə døjynty.

**
*

Qarьşmьşdьr bir-birinə
Necə nəfər jataqdaş
Həpsi fikir jyrytmədə
Hər dimaqda bir təlaş.

**
*

Biri dejir—Məni jazma
Biri dejir—Məni jaz
Bu lazьmlь bir işdir ki,
Ondan qacmaq jaramaz.

**
*

Biri dejir:—Elə isə
Mən burada qalmaram.
Mən øz geniş həjatьmь
Cərcivəjə salmaram.

**
*

— Sən danьşma joqdur sənin
Hec sijasi savadьn.
Køhnə həjat qəfəsində
Cьrpьnarkən qanadьn

Bizim jeni yfyqlərdə
Ucamazsьn təbii
Ja sən bizdən artьqmьsьn.
— Buraqsana aj Çəbi
O girməjir qoj girməsin.
— Bu olaçaq şej dejil
Girməjənlər aramьzdan
Сьqmalьdьr bunu bil
Baq joldaşlar qommunaja
Kecmiş bytyn otaqlar.
Bu əməldən bir bizimki
Geri galmьş bir qədər.

**
*

Gəlirindən hər tələbə
Bir pajьnь verməli,
Tezlik ilə qurduqumuz
Qommunaja girməli.

**
*

Girməjənlər jerli, dibli
Kecməlidir buradan
— Neçə jə'ni kecməlidir.
Bu da sezmy?—aradan.

**
*

Rystəm haman bir davamsьz
Coçuq kibi baqьrdь
— Mən girmirəm sezyn nədir?
Dejə bərkdən сьqьrdь.

**
*

— Sən deməli qommunanьn
Ziddinəsən eləmi?
Biz bu jeni jaşajьşa
Caqьrьrkən aləmi
Sən meşçanlьq girdabьnda
Calmadasьn əl ajaq.
Bir başqasь uzandьqь
Jataqьndan qalqaraq:

— Doqrusu mən qommunaja
Danьşьqsьz girərdim.
Bəlkə onun mənə dyşən
Işini də gərərdim,
Lakin onun bişmişini
Jejə bilməm doqrusu.

**
*

Өzy bilər.
— Səndən gəlir
Mədaracь qoqusu.

**
*

— Neçə jə'ni өzy bilər.
Biz gyzəştə getmərik.
Aramьzda olmamalь
Bizim ajrь-secgilik
Bu gyn bizim qarşьmьzda
Sarsьlmajan bir jol var.
Gah ojana gah bu jana
Əjilmədən nə сьqar?!

**
*

Bir tələbə uzaqdan bu
Həngaməji syzmədə
Nəzərləri dalqьn-dalqьn
Baqdadь da gəzmədə.

**
*

O bojlədir kəndisini
Hec bir işə vuramaz.
Guşənişin bir adamdьr
Xejrə, şərə jaramaz.

**
*

Onu gərən sanar jazьq
Dyşmiş dildən ajaqdan
Iki kəlmə səz sorsanьz
Durub qacar jataqdan

**
*

— Jaxşь Çəbi javaş danьş
Kifirləşir Ələsgər.
Doqununça qulaqlara
Bu ad, haman gyldylər.

**
*

— Ej Ələsgər bitərəflik
Vaqtь dejil
— Nə var ki?
Tejmur qaqqьldajьb gyldy
— Ah bu Tejmur qojar ki...

**
*

Bəli bir padşah bir gyn darьlmьş
Qəlbinə amansьz ƣəmlər sarьlmьş
Əl calmьş vəziri gəlmiş hyzurə
Yzyny dutaraq demiş vəzirə:
— Bir dastancь gətir
Əməl olunmuş
Ansьzьn bir nəfər hazьr bulunmuş.

Zal oƣlu Rystəmin hekajətindən
Onun mərdligindən, fərasətindən

Vurub jьqmasьnь, syçaətini
Basьb kəsməsini, məharətini

Bir-bir tə'rif edib bitirən zaman
Padşah başьnь qaldьrьb haman

Sormuş ki:—Hejvandь o joqsa insan
Vaj sənin halьna myəllim olsan.

Biz burda məsələ həll etməkdəjiz
Kənardan nə varki?... sorursunuz siz

Siz jarьn myəllim olsanьz əgər
Məndən aqademiq olar. Ələsgər
Dinləjib Çəbini, bojnunu bykdy
Yzynə bir sarь qьzьllьq cəkdy.
— Nə var ki jaz məni
— Iş onda dejil

Sən øzyn iştirak etməlisən bil
Bizim quruluşda, bizim gedişdə
— Jenə fəlsəfəjə başladьn iştə
Boş jerə sьqьlьb øzyny jorma
— Jaz məni
— Məni də
— Jaz məni durma
Dejə bytynlyklə jazьldь həpsi
Bunlarьn icində fəqət birisi
Baqьb durmadajdь səssiz kənardan
Ajrьlmaq istərdi bu dalƣalardan.

Ahmьşdь gøzləri bir dərin baqьş
Icində jataƣan, dilində qarƣьş.
Yzyny turşutdu, qaşьnь catdь
Eh dejib jerində jьqьldь, jatdь.

AΓ DƏNIZDƏ FЬRTЬNA

Aɣ dənizdə fьrtьna var fьrtьna
Aɣ dənizi bir tufanlь bəhran almьş sьrtьna
Çoş dəniz çoşɣun dəniz
Daş dəniz daşɣьn dəniz
Aşɣьn dəniz
Şaşɣьn dəniz

***

Iki çəbhəjə ajrьlmьş dalɣalarь dənizin
Syrynməkdə dizin-dizin
Burƶuazi—
bu çəbhənin birisi...
Digər çəbhə bizim çəbhə—
mavi koməkliklərin
Bu çəbhə sonsuz, dərin
Bir qyvvətə sarьlmьş
Daɣlarь dənizin iki qola ajrьlmьş.
Dəniz əl'an
Sьnьf dujɣusilə carpьnan
Bir qommunist qəlbi—
kibi...
Dəniz sudan qamcьlarla
Gəstərib hynərini—
Dəjəcləjir qьvrьla-qьvrьla
Italjanьn faşist sahillərini.

Dənizdə həjəçan var
Xələçan var,
xələçan...
Hər fьrtьna mavi kəmləkli bir çan...
Səndən dərindir bu fьrtьnanьn mə'nasь
Ej «Ejvazovskinin dənizdə fьrtьnasь»

***

Bu fьrtьna hələlik calqanmajan Fransanьn
Sallanьr ətəklərindən.
Bu fьrtьna çoşunça ojlə sanьn
Ki doɣaçaq bir qasьrɣa Rur kyləklərindən.
Almanja
Tarix bir pula dəjərmi ja
Sьnьf dujɣusilə qəlblər vurmasa
Fьrtьna durarmь kylək durmasa

***

Dejil bir aɣ dənizdə
Bilirsiniz bunu siz də
Atlas dənizində, Baltiq dənizində.
Bu dənizlərin ən qaranlьq dəhlizində
Fьrtьnalar vermiş baş-başa.
Ej Polşa
Jarьn hərb olsa əgər
Fьrtьnamьz çoşaçaq
Olaçaq hər dalɣasь bir xənçər—
bir bьcaq.

***

Aɣ dənizdə fьrtьna var, fьrtьna
Aɣ dənizi bir tufanlь bəhran almьş sьrtьna
Çoş dəniz, çoşɣun dəniz!
Daş dəniz, daşɣьn dəniz!
Aşɣьn dəniz,
Şaşɣьn dəniz...

JURDSUZ

Yfyqdə jorƣun gynəş erirkən damla-damla
Qaspinin ətəklərə calqanьrdь adamla.
Qaş qaralьr uzaqda gyn ərinə-ərinə
Çəkilirdi jenə də dyn aqşamkь jerinə
Gyndyzyn ьşьqlarь sьjrьlьb təpələrdən
Sijah bir rəng alьrdь ləpələr, ləpələrdən.
Bir jel əsdi ləpələr, ɵzlərini əjdilər.
Sɵhbət elədiklərim gəncdilər, təzejdilər.
Birinin baqьşlarь ajna gɵllər kibidi.
Birininki qaranlьq dənizlərin dibijdi.
Birinçi icməmişdi su, qьzlar bulaƣьndan
Pərişandь ikinçi, sevgi daş qalaƣьndan.
Bu zaman bir dilənci qadьn ɵnymdə durdu
Qojnunda bir fəlakət javrusu ujujurdu.
Arьq zərif dɵşləri cьqmьşdь jaqasьndan
Bir titrək əl uzandь qundaƣьn arqasьndan.
— Rəhm ediniz—baqdьlar bir ona bir uşaƣa
Darьlaraq saldьlar başlarьnь aşaƣa.
— Zəhləmizi tɵkdylər eh, bu diləncilər də
— Başьmьz getdi artьq—dejərək pərdə-pərdə
Səslərini açьqla eşlərim juçaltdьlar
Sanki durƣun bir gɵlə aƣьr bir daş atdьlar.

Bəlkə bir sɵz uçundan sьnan bir şişə qəlbə
Daƣlar daƣьnь vurdu bu iki şən talibə,
Qadьna haq verildi mənim qajƣьm azaldь
Qadьn getdi gɵzymdə xəjal şəklini aldь.
Qadьn məmnun, sevinçək bizdən uzaqlaşьrkən
Başqa məçhul yrəkli birinə jaqlaşьrkən
Əvət dedim, xanьmlar biz hamьmьz nankoruz
Yrəkdən mərhəmətsiz hətta viçdandan koruz.
Ijrəndiniz baqьnça siz o səfil qadьndan
Olmadьnьz xəbərdar qьrьlmьş qanadьndan.
O vətəndaş hərbinin açьqlь levhəsindən
Və çahan ƣovƣasьnьn sitəmli səhnəsindən
Arta qalan bu məçhul qadьn sizi açьtdь
Gɵnlynyzy sьqdь pək, fikrinizi daƣьtdь
Sьnьflar vuruşunda al bajraƣьn izində
Polat kibi jenilməz Qremlin qylləsində
Onun əziz qardaşь yrəginin sirdaşь
Gynlərçə carpьşьrkən, onda sizlər və bizlər
Ujurduq hər dumanlь hadisədən bixəbər
Ujurduq rahat-rahat ujurduq xumar-xumar
Rɵjamьz baxtьjardь xəjalьmьz baxtьjar.
Bizimcyn bu dynjanь onlar jaratdь getdi
«Aj kibi şəfəq verdi, gyn kibi batdь getdi»
— Onlardan bizə nə var biz hara onlar hara
Jetər nihajət verin bojlə danьşьqlara.
Xajьr bojlə dejildir o coçuƣu alaraq
Oçaqlarda tərbijə etmək istəriz, ançaq,
Ançaq bizim işimiz bu gyn başdan aşmada
Hər tərəfdə fikrimiz vuruşub dalaşmada.
Hər kicik məsələjcin, durmaƣa vaqtьmьz joq

Bu syr'ətli zamanda işimiz, gyçymyz, coq.
Fəqət şu jurdsuzlarь toplajьrьz jenə də
Gərmək ycyn onlarь ьşьqlь bir səlmədə.
Jarьn acmajaćaq əl bəlli kimsə, kimsəjə
Hər kəs əz əməgindən bataçaqdьr nəş'əjə.

1929 il

VI. LIRIK QANATLAR.

BULAQ BAŞЬNDA

Onbaşь Terlanьn necə gyndyr ki
Bir az da jyksəlmiş bahar sevinçi.
Өjlə bir səvinç ki əzəldən bəri
Baxtijar ejləmiş hər qəmli gənçi.

***

Bu gyn bitər bitməz səhra tə'limi
Dynjaja sьqmajan syrur icində,
Qajьdarkən Terlan qərargahьna
Qajnardь gozləri bir nur icində.

***

Saat altьjadək cynky bu aqşam
Dojunça gəzəçək dolaşaçaqdь.
Nihajət kəlgəsi bir sərinlikdə
Çandan sevdiginə ulaşaçaqdь.

***

Terlan onbaşьmьz nahardan sonra
Bir az өz-өzynə gejindi baqdь.
Çanlandь fikrində bir gymyş dərə
Gөzynyn өnyndən bir xəjal aqdь.

***

—Aşna Əhməd hara?—dejə joldaşь
Gylərək dostuna verdi bir sual.
Salladь əlini Terlan sevinçlə
Durmajьb, joluna dyzəldi dərhal.

Bu qьzьl əskərə baqьb gynəş də
Gynəş də jolilə aqьb gedirdi.
O da gojlərdəki aq cadьrlara
Ərinə, ərinə vida' edirdi.

**
*

Bir sogyd, bir bulaq, inçə bir xəjal
Dalmьş nəzərləri boş birənginə
Bitgin baqьşlarь, dolqun gozləri
Gomylmyş qajnaqьn dərinliginə.

**
*

Ceşmə şьrьl-şьrьl şьrьldajьrdь
Dərələr laçyvərd, gojlər laçyvərd.
Jorqun maral kibi bojnunu burmuş
O baqьb dururdu qəlbində həsrət.

**
*

Qaldьrьb başьnь juqarь indi
Olcmədə jollarьn uzunluqunu
Varmь ətrafьnda gorən, anlajan
Gorəsən bu qьzьn məhzunluqu?

**
*

Jel əsdi daqьldь qara saclarь
Yzynə baqmaqa bir jer qalmadь.
Sanki goj yzyny sardь bir bulut
Gizlənən gynəşdən əsər qalmadь.

**
*

Əlilə taqьnь dyzəldən zaman
Jaqьndan dujuldu ajaq səsləri.
Gordy arqasьnda Terlanь haman
Jorqun bir baqьşla donərkən geri.

**
*

— Haradajdьn nə ycyn bojlə geçikdin
— Əlbət geçikməgin vardьr səbəbi.
Fəqət xəjalьnь izləmədəjdim,
Gojərcin axtaran bir terlan kibi.

— Sojlə, sojlə məni coqmu gozlədin
— Razь dejilmisin gozləjişimdən.
Joq Çavahir elə dyşynçə əsla
Ajrьla bilmədim cunky işimdəm.

**
*

Dejə Çavahiri syzdy bir qədər.
Çavahir başьnь saldь aşaqa.
Gozlər bulutlandь, ipək janaqlar
Dondy bir şəbnəmli qьzьl japraqa.

**
*

— Sən nejə bu qədər mənə baqьrsan
Bir qədər jerində sakit olsana!
— Min gozym olsajdь Çavahir hamsь
Dikilərdi sənə, baqardь sənə.

**
*

Bu sozdən Çavahir bir az utandь
Daqьldь bir gylyş dodaqlarьnda
Danьşmaq istərkən dili titrədi
Doqdu bir qьzьllьq janaqlarьnda.

**
*

Ojlə qьzqьndь ki donduramazdь
Bu saat Terlanь nə boran, nə qar.
Getdikçə ruhunun artdь şadlьqь
Jyksəldikçə janan bir gynəş qədər.

**
*

— Çavahir bu jaqьn zamanda artьq
Əskərligi tamam qurtaraçaqьm.
Fəqət başqa dojyş mejdanlarьnda
Kecəçəkdir mənim bu gənçlik caqьm.

**
*

Bu jaqьn zamanda bilməlisən ki
Məni qommunaja gondərçəklər.
Fərdi təsərryfat quruluşunu
Sovxoza, qolxoza dondərəçəklər.

O jeni çəmijjət ajiləsində
Kimsə xysusijjət, flan gəzləməz.
Orada əmək də bir, mənfəət də bir
Orada qommunajь, qərməkdə hər kəs.

**
*

Çavahir, doqursu mən muzdur oqlu
Sən də bir ortabab kəjly qьzьsan.
Mən təkəm bilənlər bilir ki sən də
Atanьn, ananьn bir jalnьzьsan.

**
*

Bilməm atan səni mənə verərmi
Cynky mənim jolum başqadьr bytyn.
Şəxsi mylkijjət, tək jaşajьşьn
Əhəmijjəti joqdur mənimcin bu gyn.

**
*

Sən bu vaqta kibi tək jaşamьşsan
Tək sejr eləmişsən bu kainatь.
Tək durub-oturub, tək jijib-icib
Tək сьrpьnmьş yrəginin qanadь.

**
*

— Atam hecnə deməz, jaqьn zamanda
Bizim ailə də qolxoz olaçaq.
Bəlli ki hər joqsul, muzdur, ortabab
Jalьnьz bu gedişlə həjat bulaçaq.

**
*

Qardaşьm dyn geçə içlasdan сьqьb
Dojunça atamь təbliq ejlədi.
Qardaşьmьn səzy girdi bejninə
Qolxoz olmasьnь o da səjlədi.

**
*

Çavahir səzyny qurtarmamьşdь
Terlan kişi kibi syzyrdy onu.
O qara gəzlərin coçuq baqьşь
Bir şəfqət hissilə yzyrdy onu.

**
*

— Mən qomsomolcujam, atama nə var
Hər kəsi sevərəm ona gedərəm.
Vermək istəməsə calьşьb axьr
Ona da bir təhər tə'sir edərəm.

**
*

— Hər şeji avlamaq olsa da mənçə
Sevən kənylləri avlamaq olmaz
Qomsomol əgydy almьş bir qьzь
Əski dyşynçəjlə tovlamaq olmaz.

**
*

Dejərkən Terlanьn qanь qajnadь
Xəjalь сьrpьndь, ruhu ojnadь
Hər iksi hejrətdə qalьb getdilər.
Bir şirin xəjala dalьb getdilər.

1928

VII. CΘL

BƏJAZ CƏLLƏR.

Suja gər iltiça etdim rəvan dəndərdi yz məndən
Və gər gyzgydən umdum sidq əks-myddəa gərdym.
Fyzuli.

Xajьr, məndən sular dənməz, təbiət pənçəm altьnda
Baqьb ajinəji-qəlbimə əks_aşьna gərdym.
M. Myşfiq.

Coqdandьr bir şeir jazmamьşam mən
Coqdandьr bir nəqmə dutdurmamьşam.
Coqdandьr ajrьlьb şeir aləmindən
Xəjal gəllərinə baş vurmamьşam.

**
*

Fikrim dalqa vuran dərjalar kibi
Istənilən qədər dalqalanmamьş,
Gənlym uzaq gedən xyljalar kibi
Inçə bulutlarla culqalanmamьş.

**
*

Yrəgim ilk bahar selləri kibi
Atlana-atlana qajnamamьşdьr.
Ruhum, mil dyzynyn cəlləri kibi
Bəjaz cicəklərlə ojnamamьşdьr.

**
*

Bir kəlmə bulmaqcьn, xejli darьlьb
Əzaba, zəhmətə qatlandьqьm joq.
Aldьqьm mevzua çandan sarьlьb
Mьsra'dan-mьsraa atlandьqьm joq.

**
*

Nə kicik bir xəjal, nə bir mənzərə
Kecməmiş zehnimin levhələrindən.
Şeirsiz, nəqməsiz gəzib bir ara;
Hejhat, ojnamamьş gənlym jerindən.

Şairlər janьnda qaradьr yzym
Jalьnьz sənə gəlir gyman Mil dyzy.
Həjatь dərindən gərməkcin gəzym
Jetiş imdadьma, aman Mil dyzy.

Traqtor

Traqtor kəjdə bir işci firqəvi
Traqtor qyvvətli, traqtor qəvi.
Traqtor kəjdə bir qomsomolcudur
Sərhəddij gəzləjən qaraulcudur.
Traqtor səngərdə qьzьl nişancь
Atdьqь gyllələr cьqmaz jalancь
Traqtor çəbhədə bir qьzьl əskər
Sьnьf qavqasьnda olmuş səfərbər.
Traqtor kəjdə bir jeni myəllim
Beş illik plandьr verdigi tə'lim.
Traqtor tarlada tyrky oqujan
Qolcomaq sьnfьnь hejrətdə qojan
Şəhər işcisilə kəj işcisini
Bu iki qardaşьn hər ikisini,
Mitinqə caqьran Şura çarcьsь
Sьnьfsьz dynjanьn ilk xəbərcisi.
Iştə, Mil dyzynə bu gyn çan verən
Ona qyvvət verən, həjəçan verən
Vyçudunu ovan, kimdir?—Traqtor
Dyşmənini qovan kimdir?—Traqtor.
Qarşь cьqanlarь edib pərişan
Kəjdə qojmajaçaq kəsirdən nişan.

Mil dyzy

Bir dyz ki, fərq etməz xəjalьn gəzy
Hər daşь bir cьplaq qərib əksyzy
Məlul cəhrəli bir dulu andьrьr.
Insanьn fikrini dumanlandьrьr.

Ej, illər uzunu cicəksiz otsuz
Elcisiz, qonaqsьz, kimsəsiz, jurdsuz
Ilanlar jataqь olan Mil dyzy
Jabancь əllərdə qalan Mil dyzy.
Bilsən nələr kecmiş başьndan sənin
Qəmgin topraqьndan, daşьndan sənin,
Bir kimsə etməmiş sənə mərhəmət
Salmamьş yzynə «sajəji-rəhmət»
Gəjlərin bulutu sənə jabancь
Yrəgində aqrь, ruhunda açь.
Boş jerə jaqmьş da qarьn, jaqьşьn
Bir alav kəsilmiş baharьn, qьşьn
Kimsə anlamamьş fajdanь sənin
Alan olmamьşdьr qadanь sənin
Odur ki, kədərin başьndan aşmьş
Jazьq bilməmişim yrəklər daşmьş.
Insanlar nankormuş tarix bojunça,
Calьb caqьrdьqьn joqdur dojunça.
Dolanmьş başьna dənmyş fələklər
Əsmiş yzərindən cьlqьn kyləklər
Tarixdən bysbytyn adьnь silmiş
Hər kəs sənə qarşь jaqь kəsilmiş
Şьrьldarkən Aras jaqьnlьqьnda,
O zalьm da qalmьş əz qьlьqьnda
Zavallь halьna o da janmamьş
Bir parca səmincin dalqalanmamьş.
Bə'zən yzərində dikanlь otlar
Gəjərmiş coquna vermiş umudlar
Ellər kəc ejləmiş syrylər gəlmiş
Qojnunda bir quzu səsi jyksəlmiş
Bir səs ki, zylmatda aqlajan bir səs...
Bir səs ki, həzindən caqlajan bir səs...
Bir səs ki, joqluqun ystyndə, əlmyş
Jenə o joqluqa batmьş gəmylmyş.

Qədim karvan

Gyndyzlər çəkilmiş geçələr çəkmyş
Bulutlar qojnunda sankь bir gymyş.
Dərili qanquru, javrusudur aj
Iştə jol uçundan cьqdь bir alaj.
Poslasь jьldьzlar olan bir karvan
Içdigi sarь su, jedigi javan.
Sarvanlar ujqulu, dəvələr jorqun.
Nədir bu heçlikdə bu gylynç ojun!
Topraq jaralarь ajaqlarьnda,
Jazьn istisində, qьşьn qarьnda,
Saqlь yzlərində dyşgynlyk qəmi
Yrəklərində bir xəzan aqşamь.
Qarşьlarьndakь dənizlər sərab
Umudlar şikəstə, əməllər xarab.
Rahatlьq bilmədən jyryr bu karvan
—Karvan, bitməjəçək jollarla davam
Jyry dejir ona gөjdə bulutlar.
Jyry dejir ona hər əsən ryzgar
Ilan nə'rələri jyry der ona
Sərablar çəkmədə onu qojnuna.
Karvan jazьq karvan burda su joqdur.
Daqlardan aldьqьn o dujqu joqdur.

***

Janьq alьnlarda bir açь rөja
Cьnlajan bir catlaq can səsi guja
Hər gөz qarşьsьnda bir «çənnət» açar.
Jolçular ajьlьr ujqular qaçar.
Iştə bu can səsi, ah bu can səsi
Bu canьn ruhlara ruh saçan səsi
Bu quraq çөllərdə şəfqətlə çaqlar
Ulduzlara gylər, geçejlə aqlar.
Hьçqьrьr, boqulur, nihajət өlyr,
Sijah bir girdaba dyşər gəmylyr.

Geçələr, egçələr susuz geçələr
Cьlqьn kyləkləri quduz geçələr.

Ryçu'

Mil dyzy, Mil dyzy geniş Mil dyzy
Eşit yrəgimdən gələn bu sөzy,
Bu keçmiş halьna açьmam ki mən
Açьq danьşalьm, doqrudan da sən
Bəlkə bu şevqini, bu səvinçini
Bəjaz qьzlьnь, bəjaz inçini
Xanlardan bəjlərdən əsirgəməmişsin,
Quduz kөpəklərdən əsirgəməmişsin?
Tanьşlarьm bilir bunu sən də bil!
Mənim darqьnlьqьm səbəbsiz dejil,
Bir Bakь işçisi birinçi kərə
Baqьb çoraqlьqdan cьqan ellərə
Govur-arx ystyndə mitinq açaraq
Kөksyndə cьrpьnan qьrmьzь bajraq
Dalqalanan zaman lenta kəsərkən
Orda neçin, nədən olmamьşam mən
Gөnlym Aras kibi havalanmamьş
Gurultum çөllərdə dalqalanmamьş.

***

Dejirlər o zaman burada kөjlylər
Dutub dişlərində qalib tyrkylər
Bir daşqьn fərəhlə gəlmişlər vəçdə,
Aras da ejləmiş onlara səçdə;
Arasьn өnyny kəsən sipərlər
Qalqьb jyksəklərə açьnça şəhpər.
Gənc bir arslan kibi kykrəjən Aras
Vermiş ətrafьna dərin bir həras
Sьcramьş, kөprymyş, bajьlmьş getmiş
Mil dyzynə sarь jajьlmьş getmiş.

Mənim Caqlajanьm

O gyndən bəridir dəjişmiş rəngin
Dəjişmiş bysbytyn rəngin, ahəngin.
Səndə gurultulu bir caqlajan var
Bu dənməz caqlajan durmadan aqar
O durmadan aqar daq-dərə bilməz
Qyvvəti daima artar, əksilməz.
Ystynə od jaqsa gətirməz xətər
O həjatla başlar, həjatla bıtər
Mənim caqlajanьm, aqmьş aqaçaq
Hər jerdə bir bəjaz iz buraqaçaq.
Mənim caqlajanьm caqlajьr, dinlə
Bolşevik gyçynyn kəsginligilə.
Mənim caqlajanьm qolxoza aqьr
Daqlarьn selini hejran buraqьr.
Mənim caqlajanьm, xəjalьm kibi
Bə'zən sakit aqьr, Bə'zən əsəbi.

Pambuq şaxlarь

Hər şaxьn ystyndə bir bəjaz xylja
Bir titrəjiş dujsa dyşər qorquja.
Dənər bojnu bykyk jasəmənlərə
Qьrьlar təkylər, sərilər jerə,
O bəjaz xyljaja, doqunun javaş,
Joqsa yrəgində dujar bir təlaş
Dalqьn bir şairin xyljasьdьr o
Mil dyzynyn bəjaz rəjasьdьr o
Ki, bu gyn həqiqət şəklinə girmiş
Bytyn şybhələri jьqьb devirmiş
Gərynyr tarlada yzviijətimiz
Nəzik saxlar təmiz, qolxozlar təmiz,
Hər qoza ləkəsiz coçuq varlьqь
Sьqmajьr dynjaja baxtьjarlьqь.

Mən necin bu zaman fikrə getməjim
Ja necin fikrimi dərinləşdirməjim
Mən necin bu zaman çoşub daşmajьm
Yrəkdən həjata jaqьnlaşmajьm
Ki, bir gənç şairə lazьm olan hər
Hər durlu mənzərə, burdan əks edər.

Xitab

Nə qədər istəsək boş jerimiz var
Çanьmьz qanьmьz hynərimiz var.
Əkilən pambuqlar hələ azdьr az
Bununla iş bitməz əsla kar aşmaz
Pambuq əkinləri gərək coqalsьn,
Qəlbimizdə gəzən həsrət joqlasьn.
Kimsəjə olmasьn ehtijaçьmьz,
Bitsin həsrətimiz, bitsin açьmьz.
Pambuq coqaldьqça, fabrik çanlanьr,
Qolleqtiv gyçlənir, birlik çanlanьr.
Pambuqun coqluqu, coqluqumuzdur
Pambuq «çörəgimiz» neft «sujumuzdur»
Hər pambuq tarlasь dyşmənə mədfən
Hər acьlan qoza ona bir kəfən.

Avral

Biz uçsuz buçaqsьz pambuq tarlasь
Icində jyzlərçə əmək balasь
Hərəsi bir sajaq icindən qəvi,
Bu jerdə bilinməz kimdir firqəvi.
Həpsi ejni ruhda, ejni əməldə
Pambuq qozalarь, сьrрьnьr əldə
Qozalar əllərdə ucan qozalar.
Qar cicəgi kibi acan qozalar.
O gynky tarlaja səfərbər olduq
Hamьmьz myntəzəm bir əskər olduq.

On-on dyzylərək tarla bojunça
Rahatlanmajьrьq hətta dojunça.
Hərbi vəzijjətin, gedişidir bu,
Bizi sarsьtmadь işin coqluqu.

**
*

Bə'zi iş gørməjən, əmək cəkməjən
Bicinə getməjən, dəmir døjməjən
Həjatьn jolunu iştə tapmajan
Dəzgah arqasьnda jarьş japmajan
Ømry romanlarьn ystyndə kecən,
Maçəra dalьnça qoşan, ah cəkən
Inçə joldaşlar da avralda vardь
Bunlar əkilməjə fyrsət arardь.
Bə'zi sançьlanьb dyşyrdy xəstə
Qalьb cьqmajьrdь coqlu iş ystə.
Ədhəm də bunlarьn gørkəmlisijdi
Yrəgi darqьndь, əhvalь pisdi.
Avrala gələndən yzy gylmədi
Bir gyn oldumu ki o, søjylmədi
Daim onbaşьdan alьrdь təhmət,
Işinə gyçynə etməzdi diqqət,
Əgər janьlmaram: Şirvanlьdьr o,
Kecmişdən bir qədər dumanlьdьr o.
Jə'ni bir taçirin oqludur Ədhəm.
Aqlь topuqunda, dyşynçədən kəm.
Bir gyn o girdi ki, bizim məktəbdə
Qafijəm catdьrsьn onu mətləbə.
Ədhəm Mil dyzynə gələndən bəri
Pambuq cøllərini gəzdi sərsəri.
Gyndə bir manqada ryzgarь kecdi.
O sanki avralda bir səfərkeşdi.
Acьn o pərdəji, gøryn nələr var.
Adamla qajnaşьr bəjaz tarlalar.

Hər kəsin ønyndə bir uzanan lək
Bə'zən pьrьl-pьrьl əsən bir kylək
Javaşça tarlanь dalqalandьrьr.
Pambuq şaxlarьnь jьrqalandьrьr.
Hər kəsin ønyndə gişdən bir ønlyk
Jajьlmьşlar dyzə baq bølyk-bølyk
Ançaq gør nə qədər bədbaxtam ki, mən
Mənim qəhrəmanьm jajьnьb işdən.
Uzanmьş, øzyny vermişdir gynə,
Sanki Mil dyzynə gəlmiş dygynə
Tirlənərək jerə arqasь ystə?
Caqьrьr øzyçyn kəsmə şikəstə.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

—Saq ol Ədhəm saq ol—
dejə bir jerdən
Gurultular qopdu tələbələrdən.
Tarla kənarьndan bir səs jyksəldi
Bytyn manqalarьn rəhbəri gəldi
Ədhəm durdu baqdь bir sola, saqa.
Utandь başьnь, saldь aşaqa.
—Nə qədər jьqmьsan
—Bir puta jaqьn
—Gətir jьqdьqьnь
—Uşaqlar baqьn
—Gøryn bir put ilar jiqsa joq?
—Hanь?
Balam topladьqьn kecməz batmanь.
Jaxşь başlamьsan sən Ꞩodurluqa
Mən ølym tarladan cьq bir jolluqa.
Sabah girmə, işə bir baş şəhərə.
Ədhəm maddьm-maddьm baqdь rəhbərə
—Joq bir də tənbəllik lodurluq etməm
Øldyrsən də məni şəhərə getməm

— Jaxşь get işinə
Ədhəm tələsik
Qarьşdь manqaja, getdi hələlik.
Iştə bu da bizim «həzrəti rəhbər»
Ona opportunist səjləsəm əgər
Deməjin ki mənə «jalan dejirsən
Rəhbərin adьna bohtan dejirsən»

***

— Darylfynyn hara, Mil dyzy hara
Təhsildən etdilər bizi avara.
Dejə Ədhəm jenə mьrьldajьrdь
Gəldigi gynləri bir-bir sajьrdь.
Getdikçə havanьn yzy dutulur
Ajdьn yfyqlərə bulutlar dolur
Hava dutulduqça acьlьr Ədhəm
Silinir qəlbini culqalajan ələm.
— Dejəsən jaqaçaq
— Sən əl jaqaçaq.
Aj uşaqlar gəlin indidən qacaq.
Sonra jaqьş jaqar getmək də olmaz
— Balam daqьlmajьn, dajanьn bir az
Kim qacsa adьnь jazaçaqam mən
Sonra inçiməsin zərrəçə məndən.
Səma yrəgini bir az boşaltdь
Bulutlar cəkildi, gynəş boj atdь.
Ədhəmin arzьsь icində qaldь
Sevinçi azaldь, dərdi coqaldь.

***

Gynəş jaslanьrdь Qoşa-təpəjə
Bir ьslьq calьndь evə getməjə.
Arabalar gəldi, pambuq qalandь
Hər kəs evə tərəf qoşdu jollandь
Kimi arabada, kimi pijada.
Tənbəllər xəçalət cəkdi arada.

Səhərdi... adamь sojuq kəsirdi
Ədhəm yşymyşdy tir-tir əsirdi.
Qrov getməmişdi, donmuşdu jer də,
Narazьlьq joqdu tələbələrdə
Sərt geniş bir hava ləkəsiz, təmiz,
Jutduqça şişirdi çijərlərimiz.
Nə çьqar Ədhəmin darьlmaqьndan
Uzaqdьq Bakьnьn tozanaqьndan.

QARA LEVHƏ

Joldaşlar cajxana өnyndə durmuş
Ədhəm jetim kibi bojnunu burmuş
Sьqьlьb əlini ovuşdururdu
Bir tələbə onun өnyndə durdu:
— Ədhəm adьn dyşmyş qara levhəjə
— Joq çanьm
— Get oqu
— A balam nejə
Mən ki, hamьnьzdan artьq topladьm
Nejlijim jamanlьqda çьqmьşdьr adьm.

***

Biz jenə coq geniş bir tarladajьq.
Pambuq çəbhəsinə qoşan alajdajьq.
Çəbhəni pək qolaj gөstərmək olmaz
Beldən—ejləjirik şikajət bir az.
Ədhəm girişmişdi işinə çiddi
Atmьşdь bysbytyn sazь, səhbəti.

Başьnь juqarь qaldьrmajьrdь,
Kim nə desə ona aldьrmajьrdь.
Birdən fit calьndь.
— Uşaqlar caja
Bөjyk bir gurultu dyşdy ortaja
— Ədhəm gedək.
— Bu gyn zərbəcijəm mən
Mən өlym bu gynlyk əl cəkin məndən

— Topladьqьn bumu.
— O janda da var
— Gəl gedək nazlanına bizə bu qədər
— Bununla iş bitməz kar aşmaz balam
Zərbəcilik sənə jaraşmaz balam,
Səninlə gedərsək sosializmə biz
Bəlli jarьm saat geçikəçəjiz.

**
*

Birlikdə getdilər, uşaqlar caja
Ədhəm oqrun-oqrun baqdь tarlaja

. . . .

. . . .

—Aj uşaqlar mənim meşoqum hanь?
Dejərək axtardь Həmid tarlanь
Bir xəbər cьqmadь jazьq meşoqdan
Ədhəm aşьrmьşdь meşoqu coqdan
— Ədhəmin qəzəbi oqramьş ona
— Myşfiq zarafatь buraq bir jana..
Dejə bət-bənizi dəjişib bu dəm
Ɵzyndən şybhəli bir halda Ədhəm:
—Mən sizin manqadan cьqьram!—dedi:
Pərt olub bir başqa dəstəjə getdi.

AQЬN

Həjat aqьr
Nəqmə aqьr
Aqьr çoşqun gənçligim,
Joqdur əsla dinçligim.

**
*

Aqьr fabrik
Aqьr zavod
Aqьr proletarjat,
Aqьr bir dəmir həjat.

**
*

Aqьr cəllər
Aqьr sellər
Qolxozcudan bunu sor
Gurladьqça traqtor.

**
*

Çanla, basla
Və təlaşla
Jorqunluqdan bixəbər
Aqьr genis kytlələr.

**
*

Aqьr fikrim
Aqьr şeirim
Neft, pambuq, kømyr aqьr
Il kecir ømyr aqьr.

**
*

Şimşək nədir
Kylək nədir,
Bir-birimizə jaqьn
Aqьrьz aqьn-aqьn.

**
*

Aq Aras
Zərbəci işdən qalmaz.
Çoş Aras çoş,
Ɵnə qoş,
Hajdь uzat qollarьnь
Sar şu byllur kibi qollarla
Susuz Mil dyzynyn jollarьnь.
Bəjaz atlar kibi gur dalƣalarьn şaxlansьn

**
*

Bizi dynja qansьn
Çynky onun bizdə gɵzy
Sən aqarkən bejlə
Andьrьrsan aqьşьn ɵmrynyzy.

**
*

Aq Iran joqsulu səs versin uzaqdan səsinə
Səni gərdykça qьzьllansьnlar.
Inqilab bajraƣьnьn kəlgəsinə
Qoşaraq şevqilə toplansьnlar.

**
*

Gavur-arx
Bir jeni carx
Dɵnməsə, dɵnməz çəllər
Bəjaz altunla ɵjynməz çəllər
Gavur-arx biz səni dɵndərdik biz
Qьzьl əskər kibi bir cəbhəjə gɵndərdik biz
Hədəfin oldu ilanlar ucuşan əqrəblər
Aƣ bulutlarla bənzənmiş bir yfyq surətini
Aldь jaslandьƣьn hər bir səngər.

Sɵjlə Kyr
dalƣa vuran sənsənmi?
Joqsa bizim qyvvətimiz
Zərbəli ylvijjətimiz
aqaraq dalƣalanьr?

Şɵjlə kyr
Qac vilajət boju gəzdin
O tərəflərdə necin kykərmədin
Sənə biz,
Hər şeji biz ɵjrətdik
Səni biz kykərtdik.
Səni səhralara biz qoşdurduq
səni biz çoşdurduq
Səni biz çoşdurduq
Şimit, Buxta və Selmaş zavodu.
Nəjdin ej mil cəly sən
Sorarьm mən səndən.
Jedigin odlu gunəş selabi
Içdigin bir ilanьn zehrabi
Şimdi calqanmada baƣrьnda bɵjuk illiklər
Nə uzundu ləklər...
Ləklərin şaxlarь ystyndə acan pambuqlar
Fabrikin «dərdini» joqlar.

**
*

Dəzgah pambuq istər
Ej Mil dyzy ac qəlbini gɵstər.
Əsla qacamazsьn bilirəm mən
Şeirin tələbindən
Onsьz da həjatьn qoça fabriklər əlində
Fabrik səni jyksəklərə cəkmək əməlində
Siz hər ikiniz bir jola dyşmək
Bir jolda ɵtyşmək,
Bir jolda barьşmaq

Bir jolda sarъşmaq və qarъşmaq
diləjən
Jolcusunuz—şən,
Siz asъlъsъnъz bir-birinizdən.

**
*

Pambuq bu gynyn zərbəli şe'ri
Pambuq bu gynyn dujqusu, fikri
Neft aqdъ bizim istəgimizçə
Pambuq hələ bizçə
Qalmъş kibi arda
Ej zərbəçi harda
Pambuq jeri varsa
Tezliklə traqtorlarъ, tezliklə xəbərlə
Lenincilərin saldъqъ gur vəlvələlərlə

**
*

Jaz əkin işləri qalmъş geridə
Bir necə iqlimlərdə
Gənçə Şamxor və Tavus
Səjləmiş firqəjə son
Železobeton
səzlərini.
Bə'zi jerlər mə'jus
Saldъlar cynky sijah levhəjə əz-əzlərini

**
*

Qalqaçaqdъr bu kəsirlər aradan
Bunlarъ cynky biz olduq jaradan
Biz jaratdъqsa da məhv etməgə açiz dejiliz
Və beş illikləri bərkitməgə açiz dejiliz

**
*

Bizə lazъmmi təmajylcylərin falcъlъqъ
Nə dejirlərdi beş illik jetirilməz jerinə
Soqalъm gəzlərinə
Gəliniz japdъqъmъz işləri
qoj firqəmizin sərt qъlъqъ

Dildən dilə dyşsyn
Qaptalizmin başъ həm əngələ,
həm çənçələ dyşsyn

**
*

Firqənin dyz jolu uqrundakъ sadъqlъqъmъz
Parlajъb aqmalъ jъldъz-jъldъz
Bolşevik jazlarъ guldukçə olur dyşmən, xar
Dutmajъr varlъqъ bir jerdə qarar
Dutmaz cynky əsasən cyrymyş,
Onu bir qorqulu dəhşət byrymyş,
Aqaçaqdъr o da lakin ədəmə
Aqaçaq məhv olaçaq bir kərəmə.

**
*

Səjlədik hər şej aqъr
Hər aqan varlъqa bir şej buraqъr
Aq Kyrym aq Arasъm!
Sizə aqmaq lazъm
Θdəməkcin şu beş illik planъ
Qojmajъn jaxşъ pambuq tarlasъna zərbə dəgə
Alъnъz xъrda kicik cajlarъ hətta jedəgə
Aqъn
İnsanlarъ hejran buraqъn...

**
*

Mil dyzy kəhnə janmъş
Kəmləgini dəjişsin
Baqrъ janъq səhralar
Bir dojunça su icsin.

**
*

Aqъnъz lillənmədən
Aqъnъz qoldan qola
Toplajъnъz elləri
Firqəjə, qomsomola

Aqьnьz aqьn-aqьn
Aqьnьz dalqa-dalqa
Gurultulu şe'riniz
Jajьlsьn ortalьqa.

**
*

Aqьnьz qolcomaqlьq
Køjlərdən aralansьn.
Dyşmənə kəfən bicin
Qajcь şaxlar sulansьn

**
*

Aqьnьz sajənizdə
Çoşsun Muqan, Mil dyzy
Dəzgahь çanlatmaja
Qoşsun Muqan Mil dyzy

**
*

Aqьnьz iş coqalsьn
Ellər dalmasьn lafa
Gurultilə daqьlsьn
Jeni insan ətrafa

**
*

Aqьnьz ki, kəndimiz
Bolşevik joilarilə
Bolşevik dynjasьnьn
Dønməz oqullarilə

**
*

Silkələjib øzyny
Bir başka rəngə dyşsyn;
Həjat girsin joluna
Işlər ahəngə dyşsyn

**
*

Aqьnьz ki, kəntlərin
Døjyşkən joqsullarь;
Øgynsyn gøryncə bu
Syt pambuqlu baharь.

Aqьnьz baq, bostana
Cəkilsin jeni jollar.
Qijmətini itirsin
Əsgi, çьndьr ysullar.

**
*

Aqьnьz sajənizdə
Varlьqьm ixtijarьm
Şe'rijjət zindanьnda
Kəlmə døjən qollarьm

**
*

Bir az da qyvvətlənib
Bir az da çana gəlsin
Fikrim, hissim, xəjalьm
Çoşsun həjəçana gəlsin.

**
*

Cynky mən də aqьram
Bu həjatьn icində;
Aqьram bir qərarsьz
Kainatьn icində

**
*

Aqьram sykunəti
Syr'ət olan aqьnla.
Şevqimlə, həvəsimlə
Qəlbimlə, maraqьmla!

1930 Il.

VIII. QUJULAR.

AƢAÇAN

Bərkimiş hisli, sijah yzly buruƣlar çanь
Baraban qəlbi iş ystyndə døjynmyş jaz qьş
Jaşь coqdursa, gənçdir hələlik həjəçanь
Haqqьdьr: alsa əgər miljon aƣьzdan alqьş

***

Өmry bir ƣaz kibi girmiş də buruƣdan buruƣa
Cəkmiş illərçə jer altьnda qalan nefti geri
Dindirərkən onu, kønyldəki bir qac dalƣa.
Buraqьr alnьna diqqətlə fərəh cizgiləri.

***

Şu nəhəng evləri jyksəlmiş onun sьrtьnda
Coqunun kølgəli qojnunda jorulmuş, jatmьş.
Coq devin baƣrьnь jarmьş da jerin altьnda
Coq devin qəlbini avçьnda dutub, ojnatmьş.

***

Şu bahar selləri hirsilə çoşan altun aqьn
Bir nəhəng javrusunun jarali køkyndən aqar
Bu aqьndan sacьlan lampalarьn—iştə baqьn
Çanavar gøzləri, jьldьzlarь hejran buraqьr.

***

O calьşmьş, bu sijah topraƣa olmuş hakim
Høkmyn mejvəsi burzuj boƣazьndan aşmьş
Hər zaman şə'ninə dyşmən kəsilib sevmədigim
«Sysly» bir həjkəl onun haqqьnь calmьş,
daşьmьş

***

Kecmişin zylmyny, təzjiqini, işgənçəsini
Qьraraq døş-døşə gəlmiş qatь istismarla.
Carlьƣьn køksynə atmьş qabarьq pənçəsini
Və døjyşmyş qara məqsədli mysavatlarla.

**
*

Indi hər bir şeji almьş jenidən qurmaqda.
Mə'dən ystyndə ucur aldьƣь səjjar bajraq.
Miljon insanlara bir mahnь oqutdurmaqda
Əjlə bir mahnь ki, coqlar ona qoşmuş, qoşacaq.

**
*

Nələr etməz bizə ehsas, bu əmək qəhramanь
O dejildirmi verən ølkəjə quvvət, həjaçan
Jenə carpьşmada mə'dəndə beş illik planь
Møhkəm umuzunda dutub kim, kimi søjlər
Aƣaçan

**
*

Onu bir zərbəci syr'ətlə qoşarkən kəndə
Jeni insan—jeni iş tempi olarkən gørdym.
Caqlajanlar kibi tonlar aqьtan mə'dəndə
Açь bir avrala son zərbə calarkən gørdym.

BABA JURDU

«Çana gəldim toz topraƣьn əlindən
Ev dejil ki xarabadьr xaraba»
Bu søzlərə ajnalarь silərkən
Øz-øzynə dejinirdi Rybaba

**
*

Nə cəkmişsə ajlar, illər uzunu
Birər-birər ejləjirdi hikajət.
Ala-ala baƣdadьnьn tozunu
Jaƣdьrьrdь «kor baxtьndan» şikajət.

**
*

Yrəgində gərdiş japan kədərin.
Tə'sirindən qьzь ilə dalaşьr.
Qьzь Telli ønundəki dəftərin
Sətirləri kølgəsində dolaşьr.

**
*

—A qьz Telli
—Bəli nə var
—Zəhirmar
Dur ajaƣa bura ver kətili

**
*

Doldururaq qarƣьş ilə aƣzьnь
Cьqdь haman yzərinə kətilin
Kəlmə başь azarlajьb qьzьnь
Açьƣьndan bilməjirdi nejləsin

Telli isə ona fikir vermədən
Pək maraqlь bir hikajə oqujur.
Θzy ucyn anlamadan gərmədən
Xəjalьnda bir aşjan toqujur.

**
*

Birdən tikib anasьna yzyny:
—Ana bəsdir bizi qatma ərinə.
Dejə kəsdi bir çymləjlə sezyny
Qorqusundan coq getmədi dərinə.

**
*

Javrusunun bu şejtança sezyndən
Simasьnьn dutqun rəngi acьldь.
Bir nur ucdu iri, qara gəzyndən
Dodaqьndan bir təbəssym sacьldь.

**
*

Ara-sьra eksyrynçə dərindən
Catьlьrdь bir-birinə qaşlarь.
Dajanmajьb sarьlьrdь jerindən
Qaralьrdь gəzlərinin kənarь.

**
*

—Bu zəhirmár eksyrək də, nejləjim
Bu dejilmi hər gyn məni saraldan
Jaman jerdə gyçdən dyşdy biləjim
Jaman jerdə gynym keedi qaraldan.

**
*

Həmxanasь qarşь evdən baqaraq
Rybabəjə zilləmişdi gəzyny.
Yrəgində cicəkləndi iştijaq
Artьq burda saqlamadь ezyny.

—A qьz nə var nəjə həşir salmьsan.
Səjlə jenə kimdən barьt almьsan.
Dejə Sona daxil oldu icəri
Rybabəni dilləndirdi sezləri.

**
*

—A qьz nejlim sən allah bir toza baq
Daqьlmьşda nə jazьm var nə qьşьm.
Hər gyn bir az yrəgini jeməkdə
Bulut kibi kelgələnən baqьşьm

**
*

—Məgər sizə ev verməjib hekymət?
—A qьz verib kec dejirəm, kecyrmy?
Varlьqьnь basmьş kibi kəsalət
Jaxşьsьnь jamanьndan secirmi?

**
*

Kec dejəndə azar alьr çanьnь
Jer sypyryr sankь qaşь, qabaqь
Ev səhbəti aralьqa gələndə
Hec eşitmək istəməjir qulaqь.

**
*

«Buraqmaram mən atamьn jurdunu»
Dejə burda hər qajqьja qatlanьr.
Dizin-dizin syrynərkən bu evdə
Bilməm hansь xoş gynynə şadlanьr.

**
*

Aj başьnda hər aldьqь məaşь
Bu kumanьn yzərinə qojmada.
Bilməm nejə hər jetənin fikrinə
Hər catanьn dedigine ujmada.

**
*

Iki qadьn vermiş kibi baş başa
Arzьlarь cicək-cicək acьlьr.
Rybabənin qəlbi dyşmyş təlaşa
Sezlərindən jьldьrьmlar sacьlьr.

II

Saat ycdy... Qazьm işdən qajьtmьş
Vyçydunu qaplamьşdь joroqunluq.
Jemək gəldi toplandьlar syfrəjə
Aralьqda gəzirdi bir məhzunluq.

**
*

Jalьnьz darqьn bir ehtiram, bir ylfət...
—Kəcyrykmy?
— . . . .
—Səninləjəm dinsənə
—Qojmazsan bir jeməgimi gurtarьm?
—Mən bilmirəm son səzymdyr baq sənə

**
*

Sən kəcməsən kəcəcəgəm mən əzym
Tellini də alaçaqam janьma
Joqsa bu toz, bu amansьz rytubət
Bir qurd kibi darьşaçaq çanьma.

**
*

—Kəc də...
—Jaxşь gər kəcərəm joqsa joq
—Mən daşьnsam nə gələçək əlindən...
Bəs dejilmi baqdьm sənin səzynə
Bəs dəjilmi burda gəldim çana mən.

III

Kazьmgilin qapьsьnьn ənyndə
Yc gyn sonra durmuşdu bir qurzevik.
Bir daxmanьn «şənliginə» son verən
Rybabədə gərynyrdy zirəklik.

Bir kylfətə həjat verən bu maşьn
Binaqadь zavqomundan gəlmişdi
Gedəçəkdi pasjolqaja bir başa
Bu gediş coq əhəmijjətli bir işdi.

**
*

Qajdasilə bytyn şejlər qalandь.
Ana bala qurzevikə tullandь.
Kazьm fəqət xəbərsizdi bu işdən.
Xəbərsizdi bu oqurlu gedişdən.

**
*

Gəldi, gərdy, hejrətləndi bir qədər
«Kazьm dajь Telligili kəcdilər»
Dejə bir səs onu haman ajьltdь
Fikirləşə, fikirləşə qajьtdь.

**
*

O zamandan pasjolqada bu kylfət
Jeni həjat nəqməsini dinləjir.
Baba jurdu iztirablar içində
Dar dənmələr palcьqьnda inləjir.

BURUQ ADAMЬ

Binaqadьja gedərkən

I

Buruqlarь gəjlərə boj atan bir dijarьn,
Yzymyzy dynjada aqardan bir dijarьn,
Bir təsadyf yzyndən gedib jolcusu oldum
Onu sejrə qojudum

**
*

Geçəjdi... joq, ətrafь gərən gyndyz sanьrdь,
Baş uçumda gəzlərim kibi alavlanьrdь
Kicik-kicik gynəşlər bir dərin ehtirasla
Bir sərin ehtirasla.

**
*

Qьşqьrьqlar cьqьrdь qazьlan qujulardan
Dirəklərin uçundan asьlan qujulardan.
Ən davamlь qatlarь dişləjirdi baltalar,
Işləjirdi baltalar.

**
*

Hərləndikçə bir dəmir sytun vəlvələsilə,
Arajьrdь məndəki bir həjəçana vəsilə
Bu dəhşəti uzaqdan alajmь sandьm kənyl?
Qolajmь sandьn kənyl?

II

Buruqun icində beş-altь fə'lə
Həpsi bir birilə vermiş əl-ələ,
Həpsi nəş'əlidir əz əməgindən
Bu jerdə nişan joq həsəddən, kindən.
Bu jerdə cьnlamaz boş danьşьqlar
Gəzlərdə parlajьr xoşbəxt ьşьqlar.
Həpsi əməkcidir, həpsi zərbəci
Həpsinin maraqla calqanьr ici
Gəryncə bunlarь kəksym qabardь
Dujqum qanatlandь, hissim qabardь.
Iştər jaşьl kəjlər, istər şəhərlər.
Durmadan irəli qoşsa da əjər.
Jenə də mə'dəndə bir başqalьq var,
Burda hərəkət var, qalabalьq var.
Doqru şəhərlərdə gediş-gəliş coq,
Zəhmət əzijjət coq, syrə'tli iş coq,
Fəqət kəhnə həjat levhələrindən
Syrgyn bir aləmin səhnələrindən
Hala şəhərlərdə nişanələr var,
Yrək bulandьran əfsanələr var.

**
*

Iştə baq bir janda şubaj buruqlar
Doqurur başьmda sysly dujqular
O janda sьrajla işci evləri
Bəsləjir icində həjat divləri.
Baq ordan—qulubdan cьqdь bir jьqьn,
Həpsi bir dalqalь sel kibi daşqьn.
Daldьqca bu insan nəhirlərinə
Jeni sosializm şəhərlərinə
Uzaqdan-uzaqa gəzym sataşdь
Yrəgim ojnadь, xəjalьm şaşdь.

Mə'dəndə daiqasьz mazьt gəlləri,
Acьr qoqusilə dar gənylləri.
Dirəklər başьnda janan cьraqlar
Alьşьb janmaqa qanan cьraqlar.
Sərdikçə gəllərə nurdan bir xalь,
Dəjişir gəjlərin bys-bytyn halь
Ulduzlar saralьr paxьllьqьndan
Rəng verir, rəng alьr paxьllьqьndan.
Əgər sorsan mənə:—Həjat nərdədir?
Derim: zavodlarda, mə'dənlərdədir.

III

Şura myhəndisi janьmda durmuş
Bəlli təbiətə bir kələk qurmuş
Myhəndis danьşьr acarcьsilə
Dondum acarcьnьn acdьqь dilə
Başьm cьqmajьrdь səhbətlərindən,
Bunlarьn qarьşьq lyqətlərindən,
Bir sytun ortada hərlənməkdəjdi,
Zənçirli təkərlər hirslənmədəjdi
Qəfəsdə cьrpьnan bir arslan kibi,
Bə'zən də qьvrьlan bir ilan kibi.
Qorqunç bir uqultu, qorqunç bir səda
Cьnlajьb, dururdu əsən buruqda.

IV

Janьmda bir işci pək həjaçanlь
Dodaqlarь basьq, gəzləri çanlь
Baqmada həsrətlə işləjənlərə,
Həvəslə çyr'ətlə işləjənlərə.

O bir il vardь kь acarcьlьqdan
—Bəlkə istəmədən—olmuşdu azad.
Ajьrdьlar bir gyn onu buruqdan
Qurdu kəndisinə başqa bir həjat.

**
*

Ijirmibeş bahar, ijirmibeş qьş,
Buruqlar icində acdь gəzyny.
Bir gyn qopdu ona içlasda alqьş,
Başqa bir vadidə gərdy əzyny,

**
*

Kecirdilər onu demək bir aqşam
Çismani zəhmətdən, əqli zəhmətə.
Sənmədi ondakь əski ehtişam,
Yrəklə girişdi jenə xidmətə.

**
*

Əlli jaşь vardьr hala bu sində,
Jorulmamьş onun əmək şəhpəri.
Mədəni məarif vəzifəsində,
Calьşьr, carpьşьr o gyndən bəri.

**
*

O, səssiz baqmada... fəqət jerində
Başqa bir işcinin durmuş əlləri,
Qalьn qaşlarьnьn ətəklərində
Aqmada sim-sijah mazьt selləri.

**
*

—Baq, dejir: Əmrymyn coq zamanlarь
Rəngin levhələri kecmiş bu jerdə.
Bu jerdə emrymy etmişəm jarь,
Bu jerdə batmьşam nəş'əjə dərdə.

İndi ajrь işdə calьşmaqdajьm
Bilməm bu mə'dəndə nə var ki, daim
Həp burda yrəgim dəjynmək istər
Bojlu buruqlarla ojynmək istər.

**
*

Bu saat qarşьmda qopan vəlvələ
Mənə bir musiqi qədər xoş gəlir.
Sardьqça devrəmi qorqu, zəlzələ
Kөksym qanatlanьr, dujqum jyksəlir.

**
*

Baq mənim vəzifəm acarcьlьqdьr
İllərçə fejz aldьm mən bu gedişdən
Bilməjirəm məndə bu nə qьlьqdьr
Ki xoşlanmajьram hec qejri işdən.

**
*

Mənimlə calьşan coq işcilər var
Ki həpsi cəkilmiş iləri, onlar
Onlar calьşьrlar aqьllь, başlь
Həpsi zərbəcidir, həpsi «təlaşlь».

**
*

Fəqət mənim gønlym şu ehramlarьn
Ystyndə сьrpьnьb sejr etmək istər.
Ordan səhərlərin və aqşamlarьn
Capqьn həjatьnь sejr etmək istər.

**
*

Mə'dəndən сьqmaqьm qət' edilirkən,
İçlasda bilsəniz neçə sьqьldьm
Fikrim qanatlanьb ucmaq dilərkən,
Sankь gəj yzyndən jerə jьqьldьm.

**
*

Mənim işim budur: çismani zəhmət
Başqa zəhmətlərə bənzəməz əvət,
Mənə qoldan danьş, biləkdən danьş
Durmadan dəjynən yrəkdən danьş

**
*

O susdu. Mən ona hejran kəsildim.
Təbii onunla şərik dejildim
Bə'zi ajrь-ajrь məsələlərdə.
Ona sual verdim durduqu jerdə:
—Bəlkə işin səni coq jordu əmi?
—Xajьr iş o dejil, mən vəzifəmi
Olduqça jerinə jetirməkdəjim
Mənfəətsiz dejil hələ əməjim
Fəqət mə'dənlərə gəldigim zaman,
Jyksəlir başьmda jyngyl bir duman,
Topraqьn ødyny jaran buruqlar
Jerin damarьnь soran buruqlar
Dejinçə gøzymə dəjişir halьm
Dolanьr başьmda dønyr xəjalьm.
Hələ istəjirəm—elə bir başa—
Sojunub girəjim jenidən işə.
Rahat zamanlarьm, joruqun gynlərim
Calqalь gynlərim, durqun gynlərim
Bu jerdə kecmişdir. Odur ki, daim
Daim bu şənligi aramaqdajьm.
Fəqət bir məsələ... cynky mən bu gyn
Bu geçə, maraqla baqьb gørdyjym
Şubaj buruqlara hejran kəsildim
Øzymy bir başqa aləmdə bildim.
Sanki gøzlərimə pərdə cəkildi
Hissim şyuruma həkim dikildim
Ançaq bu gyn məni iləri cəkən

Qardaşьm işcilər bilsinlər ki mən,
Nə qədər gəlməmiş jorƣunluq caƣьm
Hər bir vəzifəni daşьjaçaƣьm
Bu jeni işimdə qalaçaƣьm mən
Mədəni bir işci olaçaƣьm mən

**
*

Işcimiz sɵzyny bitirdi getdi,
Məni həjaçana gətirdi getdi.

FANTAN

Sonsuz gurultular arasьnda bir
Ƣɵjlərə baş cəkən buruq titrəjir.
Capьq işcilərin hərəkətindən
Dɵnmyş bir dalƣalь dənizə mə'dən.
Həjəçan ətrafьnda fьrtьna kibi.
Mə'dən hərəkətdə, buruq əsəbi.
Buruƣun sьnьrlь gurultularь
Sarsьdьr dev kibi bytyn çəvarь.

**
*

Jerin damarьnь sorurdu fantan
Buruƣun başьna vururdu fantan
Buruƣun cevrəsi batmьşdь neftə
Jerdə neft aqьrdь su kibi myftə.
Buruƣ hajqьrdь qəlbində mətləb
Buruƣu dɵjyşcylər edirdi tələb
Vardь aralьqda janƣьn qorqusu
Fantandan gəlirdi ɵlym qoqusu.

**
*

Gurultu dəhşəti janƣьn lərzəsi
Salmьşdь hejrətə bu gyn hər kəsi.
Qьranь baƣlamaq gərəkdi əvvəl
Bununcun lazьmdi başarьqlь əl.
Qьran baƣlansajdь qorqu qalmazdь
Neft aqьb boş jerə hədər olmazdь

Burda kimsə işdən qalmajaçaqdь
Kimsədə donuqluq olmajaçaqdь.
Mə,dənin nasoslu dəstəsi gəldi,
Gurultu daha da artdь jyksəldi.
Bunlara həvala olunmuşdu iş
Vardь buruqa sarь bir irəliləjiş.
O bunu bu onu qacar, qovardь
Ətrafda bir qorqu hejrəti vardь.

**
*

Daha ilk baqьşda zirəklik edən
Qaşьn cataraq, irəli gedən
Saqnaq arasьna soqular Çəbi.
Atьldь çəbhəjə bir əskər kibi.
Mə'dəni bir bohran qorqusu aldь
Qorqu vyçudlara zəlzələ saldь.
Işcilər Çəbini qojmadьlar tək.
Qoşdularki, ona etsinlər kəmək.
Yrəklənib girdi hamь buruqa
Kim hejran olmazdь bu çoşqunluqa
Bu jyryş bir hyçum marşь kibijdi.
Beş illik planьn bir tələbijdi.
Mə'dəndə artьrdь qyvvə getdikçə
Jardьm dalqalarь minərdi gyçə.
Çəbinin bu işi bu çəsarəti
Topladь bir jerə bytyn qyvvəti.
Baqlamaq cətindi qranь hec kəs
Sanki cəkməjirdi qorqudan nəfəs.
Donmuşdu jerində jyzlərçə maxluq
Sarmьşdь hyzuru bir umudsuzluq.
Birdən uqultusu kəsdi buruqun
Və əvvəlki kibi olmadь çoşqun.
Fьrtьna qojnьndan dəhşət icindən
Uqultu icindən vəhşət icindən
Çəbi baqlajaraq qьranь cьqdь,
Onun yzy aqdь. alnь acьqdь.

—Baqladьm.
fərəhdən çoşdu fəhlələr
Çəbinin ystynə qoşdu devrəjə
Aldьlar ansьzьn onu dəvrəjə
Coqu şahid oldu bu mənzərəjə.
—Aj Ççbi qaranь neçə baqladьn?
—Doqrudan fantanь jaxşь saqladьn
—Onu deməzlər ki
—Pah cək өzyny
Bir başqasь ona dutub yzyny
—Saq ol Çəbi dajь!
—Sən də coq saq ol!
—Aj balam kişijə bir jol verin, jol
Qojun bir az getsin
rahatlьq etsin.

. . . .
. . . .

Çəbini mən jaxşь təsvir etmədim
İnçə nөqtələrə coqda getmədim.
Parlaq zərbəcidir mə'dəndə Çəbi.
Sadlanьr hər işə gedəndə Çəbi.
Ondan ibrət alьr işdən qacanlar
Tənbəl iqlimlərə jelkən acanlar.
Mə'dəndə hər zaman ismi anьlьr.
Mə'dəndə birinçi adam sanьlьr.
Əmək qahramanь adьnь almьş.
O jalьnьz mejlini zəhmətə salmьş.
O jalьnьz gyvənir iş qyvvəsinə
İşcilər səs verir onun səsinə

**
*

— Joldaşlar, Terlan beg bizi aldadьr
Onun dyşyndygy jalьnьz paradьr.
Onun sөzlərinə inanmajьnьz.
Şirin dillərinə aldanmajьnьz.

O bizi mə'dəndən cьqara bilməz.
Bizsiz buruqlardan çevhər cəkilməz.
Daim onun bizə ehtijaçь var.
Bizim qyvvəmizə ehtijaçь var.
Carьn qujruqudur onlar həmişə
Bu qujruqluq olmuş onlara peşə.
Işcijə nə vətən nə millət vardьr.
Onlar bu sөzlərlə bizi aldadьr.
Urus, tyrk, erməni, işcidir həpsi.
Onlarsa jalandan ajьrьrlar bizi,
Məhv olsun boş jerə çanьmьz necin.
Aqsьn hədər getsin qanьmьz necin.
Biz milli davadan əl cəkməlijiz.
Sьnьfi dөjyşdə qan tөkməlijiz
Dejə 905 sənələrində
Qaranlьq gynlərin bir dəftərində,
Çəbinin bu nitqi qejd olunmuşdu;
Ystynə illərin tozu qonmuşdu.
O zaman gyvənib iş gyvvəsinə,
Coqu səs vermişdi, onun səsinə.

**
*

O coqdan ajrьlmьş daqdan arandan
Gəlmişdi Bakьja Çəbi Irandan
Gəlmişdi orda da ajrьlmamьşdь.
Əvvəlki qьnьndan sьjrьlmamьşdь
Bir jandan işcijdi bir jandan kəntli
Kecirdi gynləri, daima dərdli.
Cynky ajiləsi ordajdь onun.
Həmişə qəmlijdi, həmişə məhzun
Gөrdy, sarbazlarьn quldurluqunu
Joqsulluq Bakьja qovladь onu
Kecmədi bir ojlə myddət aradan
Əl cəkdi bysbytyn maldan qaradan

Əl cəkdi Irandan cьqdь nihajət;
Başьnь Bakьja jьqdь nihajət.

**
*

O bir gyn parlaman өnyndə durmuş
Kimsəsizlər kibi bojnunu burmuş
Baqьrdь qajəsiz bir izdihama
Bə'zən dodaq altь gylyrdy amma.
Əsgərana doqru gedən bu aqьn,
Həjata uzaqdь, өlymə jaqьn.
Balqonda bir avuç bojnu joqunlar.
Həpsinin cignində zərli poqonlar,
Ilan dərisi tək ьşьldajьrdь.
Həpsinin dişləri qьçьrdajьrdь.
Parlaman ystyndə yc rəngli bajraq
Carpьrdь ruzgara dalqalanaraq.
Baqьrdь qəzəblə Çəbi balqona
Bu izdiham aqьr gəlirdi ona:
—Qьrdьrьnьz xalqьn uşaqlarьnь
Məgər bu gynlərin joqmu jarьnь?!
Sarь ingilisin kor eşşəkləri.
Bu sөzy o devrin bir kəl pejsəri
Eşidinçə artdь qəlbində kini.
— Bəgənmirsən islam hөkymətini?
Dejə Çəbijə əl acmaq istərkən
Çəbi izdihama qarьşdь birdən.

**
*

O daim çəbhədə hazьrdьr hazьr
Onun yc zərbəci dəstəsi vardьr.
Bojlə fantanlarь coq gөrmyşdyr o
Bөjlə buruqlara coq girmişdir o
Coq dinləmiş bөjlə gurultularь,
Etmişdir mə'dəndə өmryny jarь.

Çəbi neft uqrunda calьşan Çəbi
Hər durlu zəhmətə alьşan Çəbi
Çəbi məhsulatьn gyçlənməsində,
Proqramьn artьq ədənməsində,
Ilk addьm atmьş əz dəstəsilə
Vurub hər əngəlin yzynə sillə
Olmuş dəstəsilə mə'dəndə rəhbər
Olmuş mə'dəncilər dilində əzbər.

***

Jarьm saatdьki dinçəlirdilər.
Jorulan təbii dinçəlmək istər.
Fantan bulamьşdь zərbəciləri
Sankь sulamьşdь zərbəciləri.
Tytyn dumanilə otaq dolmuşdu
Çəbijə işcilər hejran olmuşdu
Onun ətrafьnda gedirdi səhbət,
Hamь bəsləjirdi Çəbijə hərmət.
Burda daq sənaje məktəblərindən
Gələn bir tələbə qalqьb jerindən:
—Çəbi dajь sən coq çəsur adamsan
Çəsarətin məni etdi hərasan.
Fəqət sən buruqa girəndən sonra
Fantan nihajət verəndən sonra
Qəlbimdə mətanət qanь qajnadь
Yrəgim acьldь, kənlym ojnadь.
—Aj bala sən hələ uşaq adamsan.
Sən hələ çavansan sən hələ xamsan.
Başьn cьqmaz sənin belə işlərdən
Hər işi əgrənmək olmaz ki birdən.
Nəqədər bu jolda calьşmьşam mən,
Hə durlu zəhmətə alьşmьşam mən
Gurultu icində kecmiş həjatьm
Mə'dəndə acьlmьş qolum qanadьm.
Bu gurultu mənə fərəh gətirir,
Bu səslər əmrymyn musiqisidir.

—Aj Çəbi şəklindən xəbərin varmь?
—Bəsdir pərt etməjin əkşi adamь.
Bənzətmişlər məni bir qəhramana
—Mənçə qəhramanlьq jaraşьr sana
Dejərkən, Çəbinin dodaqь qacdь
Kənlyndə, fərəhli cicəklər acdь.
Danьşьq jenə də davam edirdi
Bə'zisi otaqdan cьqьb gedirdi
Bu zaman mə'dənin mydiri gəldi
O bajaqkь kibi dutqun dejildi.
Gəzləri sevinçdən fanar, fanardь
Kənlyndə məsərrət odu janьrdь.
—Saq olun joldaşlar sizin işiniz
Bizə gəstərdi ki, açiz dejiliz.
Gələçək beş illik planlarь biz
Belə fantanlarla ədəməlijiz.
Fəqət təhlykəsiz dejil fantanlar.
Ona Çəbi kibi məhkəm insanlar.
Polat zərbəcilər, gərəkdir fəqət
Hər kəs almalьdьr Çəbidən ibrət.
Çəbi vyqarlьjdь yzy gylyrdy,
Sijah neftə calan gəzy gylyrdy
—Bəlkə Çəbi dajь səz-məz istəjir.
Ona da səz verək gərək nə dijir.
—Mənim danьşmaqla hec aram joqdur
Onsuz da içlasda danьşan coqdur
—Joq danьşmalьsan
—Jaxşь joldaşlar.
Mənim ancaq sizə bir-ki səzym var.
Əvvəla hər işdə sajaq olmalь
Onda jaxşьlaşar mə'dənin halь.
Işi əz başьna buraqmaq olmaz.
Plansьz, verilən rəqəmlər dolmaz

Ajьq olsajdьnьz fantan vurarkən
Qujunun aqzьnь baqlajьb erkən
Bu qədər zəhmətə dyşməzdik, gərək
Işə əvvəlindən diqqət jetirmək

**
*

Bu zaman bir işci girdi icəri
Baş-ajaq vururdu onun sezləri
—Joldaşlar jenə də fantan var
—neçə
—Hər kəs batmьş kibi oldu sevinçə.
—Hansь buruq?—Jeni qazьlan buruq
Өzymyz fantanьn şahidi olduq.
Ansьzьn atьldь həpsi dişarь
Çəbi də jyjyrdy buruqa sarь.

KITABЬN ICINDƏKILƏR.

Səhifə

. . . . 3
Myşuqın jolu 6
Başlanqьc 11
Jeni il 12
Proletar sən'əti 13
Kyləklər 13
Illər 14
Jeni il 17
Su və kylək 19
Dnepr və Şevcenqo 20
Sularda janqьn 20
Daş kəmyr 21
Neft—Ilic buxtasь 21
Ustalar 22
Son 25
Zəfər səsləri 25
Zəfərdən zəfərə 26
Firqənin səsi 27
Ehtijaç 27
Zijancь 27
Qədim Bakь 28
Iləri 30
Həjəçan 30
Hər şej çoşqunda 30
Quruluş 30
Kəsir 31
Neft 33
Avral 35
Qurultaj 39
Bəjyk işlər 43
Dənyş 43
Jarьs 44
44

Səhifə

Reqonstruqsija	45
Carxlarьm	47
Buxta	49
Linotiб	[illegible]
Pasjolqa	[illegible]
Gəzlərimiz	[illegible]
Keşikci	[illegible]
Ycdən birə	5[illegible]
Bizim otaqda	61
Aq dənizdə fьrtьna	67
Jurdsuz	72
Bulaq başьnda	74
Bəjaz çəllər	79
Traqtor	87
Mil dyzy	88
Qədim karvan	88
Ryçu	90
Mənim Caqlajanьm	91
Pambuq şaxlarь	92
Xitab	92
Avral	93
Qara levhə	93
Aqьn	97
Aqaçan	99
Baba jurdu	109
Buruq adamь	111
Binəqadьja gedərkən	116
Fantan	116
	123

1932
519